

ปัญหาการใช้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
เป็นเงื่อนไขในการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย :
ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส

โดย
เพียรรัตน์ ลีลาพงศธร

เสนอต่อ
คณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มิถุนายน 2568

ปัญหาการใช้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
เป็นเงื่อนไขในการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย :
ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส

โดย
เพียรรัตน์ ลีลาพงศธร

เสนอต่อ
คณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การยึดโยงให้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขในการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ ได้แก่ ประการแรก บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังคงอ้างอิงตามฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาจึงทำให้เป็นภาระแก่ผู้ใช้งานกฎหมายในทางปฏิบัติที่ต้องเทียบเคียงฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญามาเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอีกครั้งด้วยตนเอง ประการที่สอง ฐานความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจับความผิดซึ่งหน้าที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เนื่องจากคาดหวังให้ผู้ที่พบเจอความผิดซึ่งหน้าต้องตรวจสอบได้ว่าความผิดที่ตนจะเข้าไปจับกุมเป็นความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ และประการสุดท้าย บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดฐานความผิดไว้จำนวนจำกัดและไม่ครอบคลุมการใช้งานในทางปฏิบัติ

การวิจัยนี้จึงทำการศึกษาประเด็นปัญหาข้างต้นด้วยการวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด (Documentary research) และใช้วิธีการเปรียบเทียบ (Comparative Approach) กับการจับความผิดซึ่งหน้าในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจับความผิดซึ่งหน้าที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า ควรให้บุคคลใดก็ตามที่พบเจอการกระทำความผิดซึ่งหน้ามีอำนาจจับได้ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจับความผิดซึ่งหน้า และให้ยกเลิกเงื่อนไขการจับความผิดซึ่งหน้าที่ไปยึดโยงกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเปลี่ยนไปพิจารณาจากโทษและความร้ายแรงที่สอดคล้องกับความเป็นจริงแทน หรือหากยังคงยึดโยงกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาควรมีการแก้ไขฐานความผิดในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับความเป็นจริงในทางปฏิบัติ

คำสำคัญ: การจับ, ผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า, บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

Abstract

The inclusion of the schedule annexed to the Code of Criminal Procedure as part of the conditions for arrest in flagrant offences without a warrant may give rise to several practical issues. Firstly, the schedule still refers to offences under the Penal Code of Siam R.S. 127, making it difficult for legal practitioners to compare those offences with the corresponding provisions in the current criminal code. Secondly, the offences listed in the annexed do not serve the intended purpose of urgent warrantless arrest, as they require the person encountering the offence to determine, at the time of arrest, whether the offence is included in the schedule. Finally, the schedule covers only a limited number of offences and does not adequately reflect practical enforcement needs.

This research therefore investigates these issues by reviewing all relevant legal documents and employing a comparative approach, focusing on the criminal procedure laws of Thailand and France regarding arrest in flagrante delicto, with the objective of identifying appropriate solutions.

The study finds that any individual who encounters a flagrant offence should be authorised to carry out an arrest in order to fulfil the underlying objective of urgent intervention. The requirement that the offence be listed in the annexed schedule should be abolished. Instead, arrest conditions should be based on the seriousness of the offence and the corresponding penalty in a manner consistent with practical realities. Alternatively, if the annexed schedule remains in use, the list of offences should be revised to ensure it is up to date and aligned with the current legal and practical context.

Keywords: arresting, flagrant offence, the schedule annexed to the Code of Criminal Procedure

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยเรื่อง “ปัญหาการใช้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเงื่อนไขในการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส” เล่มนี้จะไม่สำเร็จลงได้ หากไม่ได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากหลายท่านที่มีน้ำใจอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณจากใจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นัชฎิกา ศรีพงษ์กุล เพื่อนร่วมงานที่แสนดีที่กรุณาเสียสละเวลาในการช่วยตรวจสอบคำแปลจากภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาไทยอย่างละเอียด ซึ่งช่วยให้เนื้อหา มีความถูกต้อง และขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับคำศัพท์ของตำแหน่งพนักงานสอบสวนในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการทำความเข้าใจและช่วยให้เนื้อหา มีความถูกต้อง

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณ งานวิจัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำหรับการสนับสนุนทุนวิจัยที่เป็นแรงผลักดันสำคัญให้การศึกษาครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ด้วยความเคารพและขอบคุณจากใจ

เพ็ญรัตน์ ลีลาพงศธร.

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตในการวิจัย.....	5
1.5 วิธีการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	6
บทที่ 2 พัฒนาการของบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	7
2.1 บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477.....	7
2.2 บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภายหลังประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499.....	10
2.3 การเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อครั้งประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499.....	13
บทที่ 3 การจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าในกรณีที่ต้องใช้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	16
3.1 กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถจับโดยไม่มีหมายจับเมื่อพบว่ามีกระทำความผิดซึ่งให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80.....	18
3.2 กรณีที่ราษฎรจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 79.....	21
บทที่ 4 การจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส....	23
4.1 กรณีจับโดยไม่มีหมายจับเมื่อพบว่ามีกระทำความผิดซึ่งหน้า.....	23
4.2 กรณีที่ราษฎรจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า.....	27

บทที่ 5 บทวิเคราะห์ปัญหาในการใช้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเงื่อนไขในการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	29
5.1 บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังคงอ้างอิงตามฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาจึงทำให้เป็นภาระแก่ผู้ใช้งานกฎหมายในทางปฏิบัติที่ต้องเทียบเคียงฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญาด้วยตนเอง.....	29
5.2 การระบุฐานความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจับความผิดซึ่งหน้า.....	41
5.3 บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดฐานความผิดไว้จำนวนจำกัดและไม่ครอบคลุมการใช้งานในทางปฏิบัติจึงทำให้เกิดผลประหลาดในการบังคับใช้กฎหมาย.....	42
5.4 การกำหนดเงื่อนไขของการจับความผิดซึ่งหน้าให้ไปยึดโยงกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งระบุฐานความผิดไว้อย่างเฉพาะเจาะจง อาจทำให้ต้องปรับปรุงบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่บ่อยครั้งหากต้องการให้ฐานความผิดนั้นเหมาะสมกับการใช้งานจริงในทางปฏิบัติ.....	46
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	49
6.1 บทสรุป.....	49
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	54

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การยึดโยงให้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขในการจับความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ ดังนี้

ประการแรก เนื่องจากบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังคงอ้างอิงตามฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาจึงทำให้เป็นภาระแก่ผู้ใช้งานกฎหมายในทางปฏิบัติที่ต้องเทียบเคียงฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญาด้วยตนเอง ทั้งนี้ เนื่องจากบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกิดขึ้นพร้อมกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อปี พ.ศ. 2478¹ แม้ว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งหนึ่งด้วยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499² แต่ฐานความผิดทั้งหมดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งสองฉบับ ล้วนแล้วแต่เป็นความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาเสมอมา เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาเกิดขึ้นภายหลัง โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500³ นั่นเอง อย่างไรก็ตาม เมื่อประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับแล้ว ในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499⁴ ในมาตรา 8 ได้วางหลักไว้ หากบทบัญญัติใดที่ยังคงอ้างอิงถึงกฎหมายลักษณะอาญา หรืออ้างอิงถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญา ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างอิงถึงประมวลกฎหมายอาญา หรือบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาในบทมาตรามีเนื้อความเช่นเดียวกัน โดยไม่มีการแก้ไขฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด ดังนั้น แม้ว่าจะไม่มีปัญหาในแง่ความต่อเนื่องในการใช้งานกฎหมายหรือผลทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ควรมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันและทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากการได้รับความเป็นธรรมในเรื่องต่าง ๆ ของผู้ผู้ได้การบังคับของกฎหมายย่อมขึ้นอยู่กับกฎหมาย⁵ และหากกฎหมายล้าสมัยอาจเป็นการสร้างภาระให้แก่สังคมได้⁶ ดังเช่นที่พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจที่อาจต้องตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการจับความผิดซึ่งหน้าในกรณีให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 วรรคสอง แห่ง

¹ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 มาตรา 3 วรรคแรก

“มาตรา 3 ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามที่ตราไว้ต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พุทธศักราช 2478 เป็นต้นไป”

² ดู ภาคผนวก ข.

³ ดู พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 3 ซึ่งบัญญัติว่า “ประมวลกฎหมายอาญาท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป”

⁴ ดู ภาคผนวก ค.

⁵ ธรรมนิติย์ สุมนัตกุล, ‘การปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย’ (2550) 24 วารสารกฎหมายปกครอง 70, 70.

⁶ เพิ่งอ้าง.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อาจต้องไปเทียบเคียงด้วยตนเองอีกครั้งว่าความผิดในกฎหมาย ลักษณะอาญาที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นตรงกับความผิดฐานใด ในประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น อันเป็นการสร้างภาระเพิ่มเติมให้ผู้ใช้งานกฎหมาย

ประการที่สอง การระบุฐานความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจับความผิดซึ่งหน้า ทั้งนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยได้กำหนดให้ฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหนึ่งในเงื่อนไขที่จะจับความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่มีหมายจับในบางกรณี ได้แก่ กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจที่อาจต้องตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการจับความผิดซึ่งหน้าในกรณีให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกรณีที่ราษฎรจับความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 79 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่วัตถุประสงค์ของการอนุญาตให้จับความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่มีหมายจับเกิดขึ้นมาเพื่อรองรับสถานการณ์ที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้รัฐสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้⁷ ดังนั้น การกำหนดเงื่อนไขการจับความผิดซึ่งหน้าอาจไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว เนื่องจากอาจไม่สมเหตุสมผลที่คาดหวังให้ผู้ที่พบเจอความผิดซึ่งหน้าต้องตรวจสอบได้ว่าความผิดที่ตนจะเข้าไปช่วยเหลือหรือจับกุมเป็นความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ ในขณะที่สถานการณ์ที่พบการกระทำความผิดซึ่งหน้ามักเป็นสถานการณ์ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง เช่น เพื่อไม่ให้ผู้ต้องสงสัยหลบหนีไปเสียก่อน จึงไม่ควรคาดหวังให้ผู้จับกุมมีโอกาสดูแลเรื่องต่าง ๆ ได้ขนาดนั้นในเวลานั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อฐานความผิดที่ต้องตรวจสอบก็เขียนเป็นฐานความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญาอีกด้วย ซึ่งทำให้หากมีการพบเจอการกระทำความผิดซึ่งหน้า แต่ความผิดดังกล่าวกลับไม่ใช่ความผิดตามบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็อาจทำให้พลเมืองดีหรือตำรวจที่ทำตามหน้าที่อย่างแข็งขันที่พบเจอการกระทำความผิดต่อหน้าอาจต้องรับผิดชอบ เพียงเพราะพวกเขาไม่รอที่จะตรวจสอบก่อนว่าความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่อยู่ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ แต่เข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหาย และจับกุมผู้กระทำความผิดทันที และอาจนำไปสู่การทำให้ผู้คนลังเลไม่กล้าเข้าไปทำสิ่งถูกต้อง

ประการที่สาม บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดฐานความผิดไว้จำนวนจำกัดและไม่ครอบคลุมการใช้งานในทางปฏิบัติ จึงทำให้เกิดผลประหลาดในการบังคับใช้กฎหมาย อาจยกตัวอย่างให้เห็นภาพโดยชัดเจนโดยการเปรียบเทียบระหว่างฐานความผิดจากสถิติคดีอาญารับใหม่ของสำนักงานอัยการสูงสุดที่รวบรวมไว้ในปี พ.ศ. 2564 โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทที่ปรากฏว่าผู้ต้องหาไม่ได้ถูกส่งตัวมาด้วยกับฐานความผิดในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา โดยสถิติคดีอาญารับใหม่ของสำนักงานอัยการสูงสุดที่รวบรวมไว้ในปี พ.ศ. 2564 10 อันดับสูงสุด เรียงตามลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุดได้ ได้แก่ ความผิดฐานฉ้อโกง มาตรา 341-348 ความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ความผิดฐานยักยอก มาตรา 352-356 ความผิดตามพระราชบัญญัติอันเกิดจากการใช้เช็ค ความผิดตาม

⁷ อมรเทพ เมืองแสน, 'มาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในกรณีการจับในความผิดซึ่งหน้า' (2565) 1 วารสารการเมืองการปกครอง 64, 68.

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร ความผิดฐานลักทรัพย์ มาตรา 334-335 ทวิ ความผิดฐานเปิดเผยความลับและหมิ่นประมาท มาตรา 322-333 ความผิดต่อร่างกาย มาตรา 295-300 ความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 358-361⁸ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับฐานความผิดที่ถูกระบุในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วจะพบว่า จากความผิดทั้งหมด 10 อันดับ นอกจากความผิดฐานลักทรัพย์และความผิดต่อร่างกายแล้ว อีก 8 ฐานความผิดล้วนแล้วแต่เป็นฐานความผิดที่ไม่ถูกระบุในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นฐานความผิดที่มักเป็นอันดับต้นเสมอในทุกสถิติ อาทิ หากพิจารณาที่สถิติจำนวนข้อหาคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาสูงสุด 5 อันดับของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2566 จะพบว่าเป็นคดีความผิดตามประมวลกฎหมายยาเสพติดติดอันดับที่ 1 ของคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาสูงสุดเช่นเดียวกัน⁹ แต่คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษกลับไม่ใช่ฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด โดยที่เจ้าพนักงานเสพยาเสพติดเป็นเพียงความผิดเล็กน้อยก็อาจจะไม่ได้ เนื่องจากเป็นความผิดที่อาจมีโทษสูงสุดถึงประหารชีวิตได้เลยทีเดียว¹⁰ ดังนั้นหากเกิดกรณีที่ครูและนักการภารโรงในโรงเรียนพบว่ามีอาการมาจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในโรงเรียนแก่นักเรียนในโรงเรียน ครูหรือนักการภารโรงย่อมไม่มีสิทธิที่จะจับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวส่งตำรวจได้ อาจทำได้เพียงแจ้งตำรวจและมองดูผู้กระทำความผิดลอยนวลหนีไปเท่านั้น นอกจากนี้ ฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฐานอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ดังเช่น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ติดหนึ่งในสิบอันดับของสถิติข้างต้นเช่นเดียวกัน ก็ไม่ใช่ฐานความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น หากเกิดกรณีเช่น มีผู้มาทำลายหน้าร้านและข้าวของในร้านขายของชำ หากพลเมืองดีจะช่วยเหลือเจ้าของร้านในการจับกุมผู้กระทำความผิด อาจมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ เพราะ

⁸ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด, ‘สถิติคดีอาญา พ.ศ. 2564’ (สำนักงานอัยการสูงสุด)

<<https://www3.ago.go.th/information/case/>> สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2568.

⁹ ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม, รายงานสถิติคดี ปี 2566 46

<<https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2085/iid/300811>> สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2568.

¹⁰ ดู ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 145

“ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 90 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท

(1) การกระทำให้เพื่อการค้า

(2) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน

(3) การจำหน่ายแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี

(4) การจำหน่ายในบริเวณสถานศึกษา สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของมุขมนตรีหรือสถานที่ราชการ

(5) การกระทำให้ใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่ขู่ว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

(6) การกระทำให้มีอาวุธหรือใช้อาวุธ ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองเป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต

(1) การกระทำให้โดยหัวหน้า ผู้มีหน้าที่สั่งการ หรือผู้มีหน้าที่จัดการในเครือข่ายอาชญากรรม

(2) การทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชนทั่วไป”

ราษฎรจะจับความผิดซึ่งหน้าได้ต้องเป็นความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น ซึ่งความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไม่ได้เป็นความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ทั้งนี้ การกำหนดฐานความผิดไว้จำนวนจำกัดและไม่ครอบคลุมดังกล่าวข้างต้น ย่อมนำมาสู่ผลประหลาดในการใช้งานในทางปฏิบัติ ยกตัวอย่างเช่น ตำรวจนายหนึ่งพบบุคคลหนึ่งถูกคนวิ่งไล่จับพร้อมกับเสียงร้องว่า “ขโมย ๆ ช่วยจับหน่อย”¹¹ กรณีตามตัวอย่างนี้ ตำรวจนายนี้ย่อมมีอำนาจจับตามมาตรา 78 (1) เนื่องจากแม้ว่าตำรวจจะจับโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 วรรคสองแล้ว เพราะว่าความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยตำรวจนายนี้พบบุคคลดังกล่าวถูกไล่จับตั้งผู้เป็นขโมยที่เพิ่งกระทำความผิดมาพร้อมกับเสียงร้องเอะอะให้ช่วยจับ อย่างไรก็ตาม หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปเป็นว่า ตำรวจนายเดิมพบบุคคลหนึ่งถูกคนวิ่งไล่จับพร้อมกับเสียงร้องว่า “คนค้ายา ๆ ช่วยจับหน่อย”¹² กรณีตามตัวอย่างนี้แม้จะบุคคลดังกล่าวถูกไล่จับตั้งผู้กระทำความผิดเพราะเป็นคนค้ายาพร้อมกับเสียงร้องเอะอะให้ช่วยจับเหมือนตัวอย่างแรก แต่เมื่อความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดที่ไม่ได้อยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ด้วยเหตุนี้ ตำรวจจึงไม่มีอำนาจจับตามมาตรา 78 (1) ดังเช่นตัวอย่างที่ 1 แม้ว่าจะเป็นการมีโอกาสจับผู้กระทำความผิดที่อยู่ตรงหน้าแล้วก็ตาม เป็นต้น

ประการสุดท้าย คือ หากกำหนดเงื่อนไขของการจับความผิดซึ่งหน้าให้ไปยึดโยงกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งระบุฐานความผิดไว้อย่างเฉพาะเจาะจง อาจทำให้ต้องปรับปรุงบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่บ่อยครั้งหากต้องการให้ฐานความผิดนั้นเหมาะสมกับการใช้งานจริงในทางปฏิบัติ เนื่องจากสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การกระทำความผิดก็พัฒนาไปตามความก้าวหน้าของสังคม ยกตัวอย่างเช่น ในศตวรรษที่ 20 เริ่มมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในสังคม และเกิดปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ (computer crime) ขึ้น¹³ หรือในปี 1990 ที่เป็นปีที่มีการเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการโจมตีคอมพิวเตอร์จากระยะไกลได้และเกิดอาชญากรรมทางไซเบอร์ (cybercrime) ที่คอมพิวเตอร์กลายเป็นทั้งเป้าหมายและเครื่องมือในการกระทำความผิดด้วย¹⁴ เช่นนี้แล้ว การกำหนดหลักเกณฑ์ด้วยสิ่งที่มีลักษณะทั่วไป เช่น ประเภทโทษหรือความร้ายแรงของความผิดที่ผู้คนเข้าใจตรงกัน จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาว่าเป็นตัวเลือกที่ดีกว่าการกำหนดโดยระบุโดยเฉพาะเจาะจงไปที่ฐานความผิดที่ละฐานความผิดหรือไม่

¹¹ เทียบเคียงจากตัวอย่างใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการยื่นฟ้อง* (พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง 2567) 542.

¹² เฟิ่งอ้อ.

¹³ Philip Brey, ‘Theorizing technology and its role in crime and law enforcement’ in M.R. McGuire and Thomas J. Holt (eds) *The Routledge Handbook of Technology, Crime and Justice* (Routledge 2020) 31.

¹⁴ เฟิ่งอ้อ.

จากประเด็นปัญหาทั้งหมดข้างต้นที่เกี่ยวกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการจับความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยจึงสมควรได้รับการศึกษาวิจัย เพื่อทำความเข้าใจข้อมูลที่เกี่ยวข้องและหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และทราบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อครั้งประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499

1.2.2 เพื่อทราบว่ากรณการจับความผิดซึ่งหน้าที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีกรณีใดบ้าง

1.2.3 เพื่อทราบว่ากรณีการจับความผิดซึ่งหน้าที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง

1.2.4 เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจับความผิดซึ่งหน้าที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.3 ข้อสมมติฐานของการวิจัย

ควรยกเลิกเงื่อนไขในการจับความผิดซึ่งหน้าในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ยึดโยงกับบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและเปลี่ยนไปใช้เงื่อนไขอื่นที่มีลักษณะทั่วไป เช่น ประเภทโทษหรือความร้ายแรงของความผิดที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายมีความเข้าใจตรงกัน

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการจับความผิดซึ่งหน้าในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น ไม่ได้มุ่งที่จะศึกษาการจับความผิดซึ่งหน้าในกรณีอื่น ๆ หรือในกฎหมายอื่น ๆ

1.5 วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด (Documentary research) ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดความผิดซึ่งหน้าในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของประเทศไทยที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อทราบว่ากรณีการจัด ความผิดซึ่งหน้าที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง และใช้วิธีการเปรียบเทียบ (Comparative Approach) กับการจัดความผิดซึ่งหน้าในกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาของประเทศฝรั่งเศส เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดความผิดซึ่งหน้าที่ต้องใช้บัญชี ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.6.1 ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และทราบ ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อครั้ง ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499

1.6.2 ได้ทราบว่ากรณีการจัดความผิดซึ่งหน้าที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญามีกรณีใดบ้าง

1.6.3 ได้ทราบว่ากรณีการจัดความผิดซึ่งหน้าหน้าที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญามีปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง

1.6.4 ได้แนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดความผิดซึ่งหน้าหน้าที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทที่ 2

พัฒนาการของบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นบัญชีที่ปรากฏอยู่ส่วนท้ายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตั้งแต่มีการประกาศใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาครั้งแรก และจากศึกษาพบว่ามีการแก้ไขเพิ่มเติมบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงครั้งเดียวเท่านั้นโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499

ในบทนี้จึงจะเป็นการนำเสนอและเปรียบเทียบให้เห็นถึงพัฒนาการของบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตั้งแต่ในครั้งประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 เพื่อให้เห็นว่าบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันแตกต่างจากที่ใช้เมื่อครั้งประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีความเหมือนหรือความแตกต่างกันอย่างไร

2.1 บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477

บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีมาพร้อมกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งหากพิจารณาพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477¹⁵ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2478¹⁶ จะพบว่า ในมาตรา 3 วรรคแรกของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว บัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา 3 ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามที่ตราไว้ต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พุทธศักราช 2478 เป็นต้นไป”¹⁷

¹⁵ ดู ภาคผนวก ก.

¹⁶ ดู พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 มาตรา 2 ซึ่งบัญญัติว่า “ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป” ทั้งนี้ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 498 วันที่ 10 มิถุนายน 2478 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 จึงมีผลใช้บังคับในวันเดียวกัน ซึ่งได้แก่ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2478 นั้นเอง

¹⁷ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 มาตรา 3 วรรคแรก

ด้วยเหตุนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงถูกใช้มาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 ซึ่งจนถึงปัจจุบันก็นับเป็นระยะเวลาประมาณ 90 ปีแล้ว

ทั้งนี้ บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในขณะนั้น มีรายละเอียดของฐานความผิดต่าง ๆ ที่ปรากฏ ดังต่อไปนี้

บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

 ความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ที่มาตรา 79 อ้างถึง
 ซึ่งราษฎรมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย

ประทุษร้ายต่อพระบรม	
ราชตระกูล	มาตรา 97 และ 99
ขบถภายในพระราชอาณาจักร	101 ถึง 104
ขบถภายนอกพระราชอาณาจักร	105 ถึง 111
ความผิดต่อทางพระราชไมตรี	
กับต่างประเทศ	112
ทำอันตรายแก่ธง หรือเครื่อง	
หมายของต่างประเทศ	115
ความผิดต่อเจ้าพนักงาน	119 ถึง 122 และ 127
หลบหนีจากที่คุมขัง	163 ถึง 166
ความผิดต่อศาสนา	172 ถึง 173
ก่อการจลาจล	183 และ 184
กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณ	
ชน กระทำให้สาธารณชนปราศจาก	
ความสะดวกในการไปมาและการ	
ส่งข่าวและของถึงกัน และกระทำ	
ให้สาธารณชนปราศจากความสุข	
สบาย	185 ถึง 194, 196, 197 และ 199
ปลอมแปลงเงินตรา	202 ถึง 205 และ 210
ข่มขืนกระทำชำเรา	243 ถึง 246

ประทุษร้ายแก่ชีวิต	249 และ 251
ประทุษร้ายแก่ร่างกาย	254 ถึง 257
ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสีย	
อิสระภาพ	268, 270 และ 276
ลักทรัพย์	288 ถึง 296
วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และ	
โจรสลัด	297 ถึง 302
กรรโชก	303

เมื่อพิจารณาบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะพบสิ่งที่น่าสนใจ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1) บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาระบุความผิดที่ปรากฏอยู่ใน ‘กฎหมายลักษณะอาญา’ ไม่ใช่ ‘ประมวลกฎหมายอาญา’ โดยหากพิจารณาในบรรทัดที่ถัดมาจากชื่อหัวข้อ “บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” หลังเส้นขีดคั่นจะพบประโยคที่เขียนอย่างชัดเจนว่า “ความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ที่มาตรา 79 อ้างถึง ซึ่งราษฎรมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย”

ทั้งนี้ เนื่องจากขณะที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีผลใช้บังคับแล้ว ประมวลกฎหมายอาญายังไม่มีผลใช้บังคับ¹⁸ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีผลใช้บังคับตั้งที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญามีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500¹⁹ ซึ่งก็คือภายหลังจากที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้บังคับไปแล้วถึง 22 ปี

2) ความผิดอาญาที่ปรากฏในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นความผิดอาญาที่เป็นการกระทำความผิดโดยเจตนาทั้งสิ้น โดยไม่ปรากฏว่ามีความผิดอาญาที่เป็นการกระทำความผิดโดยประมาท²⁰

3) ไม่มีความผิดอาญาในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาปรากฏในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเลย

¹⁸ ซีรินดี เทพสุเมธานนท์, ‘บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา’ ใน คณะกรรมการเนติบัณฑิต สมัย 69 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา (บรรณานุกรม) รพี 60 (ห่างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร 2560) 199.

¹⁹ ดู พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 3 ซึ่งบัญญัติว่า “ประมวลกฎหมายอาญาท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป”

²⁰ ซีรินดี เทพสุเมธานนท์ (เชิงอรอด 18) 202.

2.2 บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภายหลังประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499

จากการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้วิจัยพบว่า บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาผ่านการแก้ไขเพิ่มเติมเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ด้วยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499²¹ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2499²² นั้นหมายความว่า การแก้ไขบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เกิดขึ้นครั้งล่าสุด เมื่อปี พ.ศ. 2499 หรือ 69 ปีที่แล้ว

ทั้งนี้ ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 มาตรา 18 บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา 18 ให้ยกเลิกความในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

 ความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ที่มาตรา 79 อ้างถึง
 ซึ่งราษฎรมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย

ประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล	มาตรา 97 และ 99
ขบถภายในพระราชอาณาจักร	มาตรา 101 ถึง 104
ขบถภายนอกพระราชอาณาจักร	มาตรา 105 ถึง 111
ความผิดต่อทางพระราชไมตรี	
กับต่างประเทศ	มาตรา 112
ทำอันตรายแก่ธง หรือเครื่องหมาย	
ของต่างประเทศ	มาตรา 115
ความผิดต่อเจ้าพนักงาน	มาตรา 119 ถึง 122
	และ 127
หลบหนีจากที่คุมขัง	มาตรา 163 ถึง 166

²¹ ดู ภาคผนวก ข.

²² ดู พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 มาตรา 2 ซึ่งบัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป” ทั้งนี้ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 16 วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2499 หกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา จึงเป็นวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2499 นั่นเอง

ความผิดต่อศาสนา	มาตรา 172 ถึง 173
ก่อการจลาจล	มาตรา 183 และ 184
กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน	
กระทำให้สาธารณชนปราศจากความสะดวก	
ในการไปมาและการส่งข่าวและของถึงกัน	
และกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสุสบาย	มาตรา 185 ถึง 194, 196, 197 และ 199
ปลอมแปลงเงินตรา	มาตรา 202 ถึง 205 และ 210
ข่มขืนกระทำชำเรา	มาตรา 243 ถึง 246
ประทุษร้ายแก่ชีวิต	มาตรา 249 และ 251
ประทุษร้ายแก่ร่างกาย	มาตรา 254 ถึง 257
ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสีย	
อิสราภาพ	มาตรา 268, 270 และ 276
ลักทรัพย์	มาตรา 288 ถึง 296
วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์	
และโจรสลัด	มาตรา 297 ถึง 302
กรรโชก	มาตรา 303”

โดยในส่วนหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 อธิบายถึงการแก้ไขบัญญัติแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า เป็นการแก้ไขบัญญัติแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้ความเหมาะสมยิ่งขึ้น²³

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังคงระบุความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ไม่ใช่ความผิดในประมวลกฎหมายอาญาเช่นเดิม โดยในบรรทัดที่ถัดมาจากชื่อหัวข้อ “บัญญัติแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” หลังเส้นขีดคั่นจะพบประโยคที่เขียนเช่นเดิมว่า “ความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ที่มาตรา 79 อ้างถึง ซึ่งราษฎรมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย”

²³ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 เขียนไว้ ดังนี้ “หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อให้คดีล่องไปโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น กับเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องของศาล เจ้าพนักงาน และคู่ความในการดำเนินกระบวนการที่สำคัญบางประการ และแก้ไขบัญญัติแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น”

ทั้งนี้ เนื่องจากขณะที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2499 ประมวลกฎหมายอาญาก็ยังคงไม่มีผลใช้บังคับเช่นเดียวกัน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ประมวลกฎหมายอาญามีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500²⁴ นั่นเอง อีกทั้ง ความผิดอาญาที่ปรากฏในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับใหม่นี้ ยังคงเป็นความผิดอาญาที่เป็นการกระทำความผิดโดยเจตนาทั้งหมด เช่นเดิม โดยไม่ปรากฏว่ามีความผิดอาญาที่เป็นการกระทำความผิดโดยประมาท²⁵ และยังคงไม่มีความผิดอาญาในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาปรากฏในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเหมือนเดิมอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม อาจตั้งเป็นข้อสังเกตว่า แม้ว่าบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะระบุความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา เมื่อประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับแล้ว และมีการให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา²⁶ ก็ไม่เกิดปัญหาในทางทฤษฎีย่อมไม่เกิดปัญหาในการใช้งานบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499²⁷ ในมาตรา 8 ได้บัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา 8 เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้ว บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงกฎหมายลักษณะอาญา หรืออ้างถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญา ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงประมวลกฎหมายอาญา หรือบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน แล้วแต่กรณี”

ดังนั้น ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว แม้ว่าในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะระบุความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา แต่ต้องถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงประมวลกฎหมายอาญา หรือบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาในบทมาตราที่มีเนื้อหาเฉกเช่นเดียวกัน แล้วแต่กรณี

²⁴ ดู พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 3 ซึ่งบัญญัติว่า “ประมวลกฎหมายอาญาท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป”

²⁵ ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ (เชิงอรธรด 18) 202.

²⁶ ดู พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 4 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับแล้ว ให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา”

²⁷ ดู ภาคผนวก ค.

2.3 การเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อครั้งประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499

เมื่อนำความผิดในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดั้งเดิมในครั้งประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 มาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เห็นว่าบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันแตกต่างจากที่ใช้เมื่อครั้งประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างไร ซึ่งปรากฏรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดั้งเดิมในครั้งประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499
<p><u>ประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล</u> (มาตรา 97 และ 99) ขบถภายในพระราชอาณาจักร (มาตรา 101 ถึง 104) ขบถภายนอกพระราชอาณาจักร (มาตรา 105 ถึง 111) ความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ (มาตรา 112) ทำอันตรายแก่ธง หรือเครื่องหมายของต่างประเทศ (มาตรา 115) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน (มาตรา 119 ถึง 122 และ 127) หลบหนีจากที่คุมขัง (มาตรา 163 ถึง 166) ความผิดต่อศาสนา (มาตรา 172 ถึง 173) ก่อการจลาจล (มาตรา 183 และ 184)</p>	<p><u>ประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล</u> (มาตรา 97 และ 99) ขบถภายในพระราชอาณาจักร (มาตรา 101 ถึง 104) ขบถภายนอกพระราชอาณาจักร (มาตรา 105 ถึง 111) ความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ (มาตรา 112) ทำอันตรายแก่ธง หรือเครื่องหมายของต่างประเทศ (มาตรา 115) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน (มาตรา 119 ถึง 122 และ 127) หลบหนีจากที่คุมขัง (มาตรา 163 ถึง 166) ความผิดต่อศาสนา (มาตรา 172 ถึง 173) ก่อการจลาจล (มาตรา 183 และ 184)</p>

<p>กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน กระทำให้ สาธารณชนปราศจากความสะดวกในการไปมาและ การส่งข่าวและของถึงกัน และกระทำให้ สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย (มาตรา 185 ถึง 194, 196, 197 และ 199)</p> <p>ปลอมแปลงเงินตรา (มาตรา 202 ถึง 205 และ 210)</p> <p>ข่มขืนกระทำชำเรา (มาตรา 243 ถึง 246)</p> <p><u>ประทุษร้ายแก่ชีวิต</u> (มาตรา 249 และ 251)</p> <p><u>ประทุษร้ายแก่ร่างกาย</u> (มาตรา 254 ถึง 257)</p> <p>ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสีย<u>อิศระภาพ</u> (มาตรา 268, 270 และ 276)</p> <p>ลักทรัพย์ (มาตรา 288 ถึง 296)</p> <p>วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และโจรสลัด (มาตรา 297 ถึง 302)</p> <p>กรรโชก (มาตรา 303)</p>	<p>กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน กระทำให้ สาธารณชนปราศจากความสะดวกในการไปมาและ การส่งข่าวและของถึงกัน และกระทำให้ สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย (มาตรา 185 ถึง 194, 196, 197 และ 199)</p> <p>ปลอมแปลงเงินตรา (มาตรา 202 ถึง 205 และ 210)</p> <p>ข่มขืนกระทำชำเรา (มาตรา 243 ถึง 246)</p> <p><u>ประทุษร้ายแก่ชีวิต</u> (มาตรา 249 และ 251)</p> <p><u>ประทุษร้ายแก่ร่างกาย</u> (มาตรา 254 ถึง 257)</p> <p>ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสีย<u>อิศระภาพ</u> (มาตรา 268, 270 และ 276)</p> <p>ลักทรัพย์ (มาตรา 288 ถึง 296)</p> <p>วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และโจรสลัด (มาตรา 297 ถึง 302)</p> <p>กรรโชก (มาตรา 303)</p>
---	---

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมที่เกิดขึ้นโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 ที่ในส่วนหมายเหตุท้ายดังกล่าวอธิบายว่าเป็นการแก้ไขบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น²⁸ ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพียงการแก้ถ้อยคำให้ตรงกับการใช้คำในปัจจุบัน อาทิ คำว่า “ประทุษร้าย” ถูกแก้ไขเป็น “ประทุษร้าย” และคำว่า “อิศระภาพ” ถูกแก้ไขเป็น “อิศระภาพ” เท่านั้น

²⁸ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 เขียนไว้ ดังนี้
“หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อให้คดีล่องไปโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น กับเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องของศาล เจ้าพนักงาน และคู่ความในการดำเนินกระบวนการที่สำคัญบางประการ และแก้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น”

นอกจากนี้ หากพิจารณาดูที่จำนวนฐานความผิดของบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อครั้งประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 นั้น จะพบว่า มีจำนวนเท่าเดิม และเป็นฐานความผิดเดียวกันทุกประการ

บทที่ 3

การจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า

ในกรณีที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การจับกุมเป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกจับด้วยความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้²⁹ และการจับกุมก็เป็นขั้นตอนหนึ่งที่อันตรายซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ที่จับกุม เช่น ตำรวจที่ทำหน้าที่ดังกล่าวได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้³⁰ ดังนั้นการจับกุมตัวบุคคลซึ่งเป็นการใช้อำนาจรัฐจึงควรใช้เฉพาะกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีและอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของกฎหมายเท่านั้น³¹

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการจับกุมก็จะแตกต่างกันออกไป แต่โดยทั่วไปแล้วการจับกุมจะเกิดขึ้นเมื่อมีการได้รับอนุญาตตามหมายจับแล้วเพื่อจับกุมการกระทำความผิดอาญา³² อย่างไรก็ตาม การจับส่วนใหญ่อาจเกิดจากความคิดริเริ่มของเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมเองโดยไม่มีหมายจับ³³ เนื่องจากกฎหมายมักมีข้อยกเว้นให้สามารถจับโดยไม่มีหมายจับได้หากมีความจำเป็นหรือเข้าเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังเช่นที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยได้กำหนดให้ฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหนึ่งในเงื่อนไขที่จะจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่มีหมายจับในบางกรณี

โดยบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ว่าในบรรทัดที่ถัดมาจากชื่อหัวข้อ “บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” หลังเส้นขีดคั่นจะพบประโยคที่เขียนอย่างชัดเจนว่า “ความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ที่มาตรา 79 อ้างถึง ซึ่งราษฎรมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย” แต่จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่ามีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสองมาตราด้วยกันที่บัญญัติถึงบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเอาไว้ โดยทั้งสองมาตราใช้คำว่า “บัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้” เพื่อสื่อความถึงบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยบทบัญญัติทั้งสอง ได้แก่ มาตรา 79 และมาตรา 80 ซึ่งบัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา 79 ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้เว้นแต่จะเข้าอยู่ในเกณฑ์แห่งมาตรา 82 หรือเมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้าและความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ด้วย”

²⁹ ธาณี วรภัทร์, *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามแนวคิดของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร* (พิมพ์ครั้งที่ 2, วิญญูชน 2558) 149.

³⁰ Michael D. Lyman, *Criminal investigation : the art and the science* (3rd edn, Prentice Hall 2002) 162.

³¹ อริยพร โพธิ์ใส, ‘การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา’ (2564) 4 *จุลนิติ* 155, 155.

³² Michael D. Lyman (เชิงอรรถ 30).

³³ Wayne R. LaFave and Jerold H. Israel, *Criminal Procedure* (West Publishing 1985) 9.

“มาตรา 80 ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้า นั้น ได้แก่ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ หรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ

อย่างไรก็ดี ความผิดอาญาดังระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ ให้ถือว่าความผิดนั้น เป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีดังนี้

(1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

(2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำความผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้นและมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอัน สันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น”

ดังนี้ จะเห็นได้ว่า กรณีที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อาจเกิดขึ้นในการจับเท่านั้น ซึ่งการจับเป็นหนึ่งในมาตรการที่สำคัญเป็นอย่างมากในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากเกี่ยวข้องกับ การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ³⁴

อีกทั้ง การจับที่ต้องใช้บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังเกิดขึ้นเฉพาะกับการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับสถานการณ์ที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้รัฐสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้³⁵ โดยไม่ผ่านการตรวจสอบจากองค์กรภายนอกที่ไม่ใช่ผู้จับในการออกหมายอันเป็นกระบวนการในการควบคุมการใช้อำนาจและดุลพินิจของผู้จับก่อน³⁶ เพื่อความรวดเร็วในการป้องกันการหลบหนีของผู้กระทำความผิด³⁷

ลำดับต่อไปจะเป็นการอธิบายถึงการจับที่ต้องใช้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ 2 กรณี ดังนี้

- กรณีแรก คือ กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถจับโดยไม่มีหมายจับเมื่อพบว่ามีการกระทำความผิดซึ่งให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 และ
- กรณีที่สอง คือ กรณีที่ราษฎรจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 79

³⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (เชิงอรธร 11) 521.

³⁵ จุตติ ธรรมมโนวานิชม, *หลักกฎหมายและแนวปฏิบัติว่าด้วยการจับและแจ้งข้อหา, การควบคุมและการฝากขัง, การค้น และการปล่อยชั่วคราว* (ภาควิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ ส่วนวิชากฎหมาย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ 2537) 63. อ่างใน อมรเทพ เมืองแสน (เชิงอรธร 7).

³⁶ อมรเทพ เมืองแสน (เชิงอรธร 7).

³⁷ อริยา มนุสข, ‘การจับ : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดซึ่งหน้า’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2548) 177.

3.1 กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถจับโดยไม่มีหมายจับเมื่อพบว่ามีการทำความผิดซึ่งให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80

โดยหลักแล้วประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวางหลักไว้ว่า การจับบุคคลนั้นเป็นการจับโดยมีหมายและหมายนั้นต้องออกโดยศาล³⁸ ทั้งนี้ เนื่องจากแม้ว่าการจับจะเป็นการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่การจับก็กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยเช่นเดียวกัน³⁹ ด้วยเหตุนี้ บทบัญญัติมาตรา 57 และมาตรา 78 จึงวางหลักไว้ว่า โดยหลักแล้วการจับบุคคลนั้นเป็นการจับโดยมีหมายและหมายนั้นต้องออกโดยศาล⁴⁰ เพื่อป้องกันไม่ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจใช้อำนาจในการจับตามอำเภอใจ⁴¹ ในขณะเดียวกันโดยหลักการแล้ว หมายจับก็เป็นสิ่งที่ปกป้องเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการจับกุมด้วยว่าถ้าเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามหมายจับว่าจะไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น⁴² โดยทั้งสองมาตราดังกล่าวบัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา 57 ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา 78 มาตรา 79 มาตรา 80 มาตรา 92 และมาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายนี้ จะจับ ชัง จำคุก หรือค้นในที่รโหฐานหาตัวคนหรือสิ่งของ ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลสำหรับการนั้น

บุคคลซึ่งต้องชังหรือจำคุกตามหมายศาล จะปล่อยไปได้ก็เมื่อมีหมายปล่อยของศาล”

“มาตรา 78 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

- (1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80
- (2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด
- (3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้
- (4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117”

³⁸ ณรงค์ ใจหาญ, *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 13, วิทยุชน 2563) 250.

³⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (เชิงอรธ 11).

⁴⁰ ณรงค์ ใจหาญ (เชิงอรธ 38).

⁴¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (เชิงอรธ 11).

⁴² John N. Ferdico, *Criminal Procedure for the Criminal Justice Professional* (9th edn, Wadsworth 2005) 159-

อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้อ้างหลักให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถจับได้โดยไม่มีหมายได้ อาทิ การจับโดยไม่มีหมายจับหากเข้าเงื่อนไขที่ถูกระบุไว้ในมาตรา 78 (1) - (4) ข้างต้น เป็นต้น

ทั้งนี้ ในบรรดาข้อยกเว้นในมาตรา 78 ในอนุมาตราแรก ได้อ้างหลักไว้ว่า เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะสามารถจับบุคคลนั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล โดยในมาตรา 80 วางหลักถึงการกระทำความผิดซึ่งหน้าไว้ 2 กรณีด้วยกัน กล่าวคือ กรณีเป็นความผิดซึ่งหน้าโดยแท้ และกรณีให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า⁴³

สำหรับกรณีที่เป็นความผิดซึ่งหน้าโดยแท้ หมายความว่าถึง กรณีตามมาตรา 80 วรรคแรก ซึ่งวางหลักไว้ว่า ได้แก่ ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ หรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีโอกาสเลยที่เขาได้กระทำความผิดมาแล้วสุด ๆ

ความผิดซึ่งหน้าโดยแท้กรณีแรก จึงเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเห็นผู้กระทำความผิดกำลังกระทำความผิดด้วยตนเอง ในขั้นตอนการลงมือกระทำความผิด เช่น กำลังพยายามฆ่า เป็นต้น หรือขั้นตอนเตรียมที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดโดยไม่ต้องถึงขั้นตอนลงมือกระทำความผิด เช่น เตรียมวางเพลิงเผาทรัพย์ เป็นต้น⁴⁴

อย่างไรก็ดี อาจไม่จำเป็นต้องเป็นการไปพบด้วยตัวเองโดยบังเอิญเสมอไป เพราะในหลาย ๆ กรณี อาจเกิดจากการที่มีผู้แจ้งเหตุแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ได้ เมื่อไปตามที่ได้รับแจ้งแล้วพบผู้กระทำความผิดขณะกระทำความผิดก็เป็นซึ่งหน้าในความหมายนี้เช่นกัน⁴⁵

นอกจากนี้ หากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพบการกระทำความผิดซึ่งหน้าโดยแท้จะสามารถจับผู้กระทำความผิดได้ทุกฐานความผิด โดยไม่จำกัดว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญา⁴⁶

ทั้งนี้ อาจยกตัวอย่างได้ดังคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2863/2522 ตำรวจไปกับผู้ที่น่าไปซื้อน้ำมันที่ปั้มเซลล์ โดยซื้อหาว่าเอาน้ำมันอื่นมาขาย ได้เห็นการขายน้ำมันนั้นต่อหน้า ตำรวจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ การกระทำความผิดซึ่งหน้าไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดที่ตำรวจไปพบโดยบังเอิญ⁴⁷

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1328/2544 นายดาบตำรวจ ว. กับพวกเห็นจำเลยจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนให้แก่สายลับ เมื่อเข้าไปตรวจค้นบ้านจำเลยก็พบเมทแอมเฟตามีนอีก 1 เม็ด การกระทำของนายดาบตำรวจ ว. กับพวกกระทำต่อเนื่องกัน เมื่อพบเห็นจำเลยจำหน่าย และมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง

⁴³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (เชิงอรธ 11) 529.

⁴⁴ อีรนิติ เทพสุเมธานนท์ (เชิงอรธ 44).

⁴⁵ ปริญญา จิตรกรานนท์กิจ, *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 2, วิญญูชน 2554) 167.

⁴⁶ อีรนิติ เทพสุเมธานนท์ (เชิงอรธ 44) 125.

⁴⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2863/2522 <<https://deka.supremecourt.or.th/search>> สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2568.

เพื่อจำหน่าย อันเป็นความผิดซึ่งหน้าตาม ป.วิ.อ. มาตรา 80 จึงมีอำนาจจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ ตามมาตรา 78 (1)⁴⁸

อีกกรณีหนึ่ง อันได้แก่ การที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ เช่น พบคนที่มีเลือดเป็นสีในที่เกิดเหตุที่มีผู้เสียหายถูกแทง⁴⁹ หรือตำรวจพบควันไฟพุ่งขึ้นมาจากตึกแถวแห่งหนึ่ง แล้วก็เห็นคน ๆ หนึ่งหิ้วน้ำมันออกมาจากตึกแถว⁵⁰ เป็นต้น และอาจยกตัวอย่างได้ดังคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 69/2535 โจทก์ใช้ห้องพักในบ้านเกิดเหตุเป็นที่สำหรับให้หญิงค้าประเวณี กับบุคคลทั่วไป คั้นเกิดเหตุนางสาว น. ลูกจ้างของโจทก์ได้ทำการค้าประเวณีในห้องพักนั้นด้วยห้องพัก ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นที่สาธารณสถาน จำเลยที่ 2 ที่ 3 เข้าไปในห้องพักดังกล่าวพบนางสาว น. อยู่กับนาย ส. สองต่อสองหลังจากนาย ส. ได้ร่วมประเวณีกับนางสาว น. ซึ่งค้าประเวณีแล้ว ถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ที่ 3 ได้พบนางสาว น. ในลักษณะซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่า นางสาว น. ได้กระทำความผิดฐานค้าประเวณีมาแล้ว อันเป็นความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80⁵¹

ส่วนกรณีให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า หมายความว่าถึง กรณีตามมาตรา 80 วรรคสอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา วางหลักไว้ว่า หากเป็นการกระทำความผิด อาญาดังระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็น ความผิดซึ่งหน้าหากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพบการกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้น⁵² พร้อมกับ พฤติการณ์แวดล้อมเหล่านี้

(1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำความผิดโดยมีเสียงร้องเอะอะ⁵³

(2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำความผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการ กระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น⁵⁴

จะเห็นได้ว่า กรณีตามวรรคสองที่เป็นกรณีที่ให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ผู้ที่จับไม่ได้เห็น ผู้กระทำความผิดกำลังกระทำความผิดหรือพบอยู่ในอาการที่แทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาเพิ่งจะได้ กระทำความผิดมา แต่เป็นกรณีที่เป็นการกระทำความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาเท่านั้น และมีพฤติการณ์ประกอบ เช่น ถูกไล่จับตั้งผู้กระทำความผิดโดยมีเสียงร้องเอะอะ⁵⁵

⁴⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1328/2544 <<https://deka.supremecourt.or.th/search>> สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2568.

⁴⁹ สุโรจน์ จันทพิทักษ์, *จับ คั้น ชังคุก และปล่อยชั่วคราว* (พิมพ์ครั้งที่ 2, วิญญูชน 2550) 37.

⁵⁰ สัญญา ธรรมศักดิ์, *คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2487) 68.

⁵¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 69/2535 <<https://deka.supremecourt.or.th/search>> สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2568.

⁵² กรณีนี้ต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพบการกระทำความผิดด้วยตนเอง ต้องไม่ใช่แค่การฟังคำบอกเล่าจาก ผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง (ดู ณรงค์ ใจหาญ (เชิงอรธ 38) 251.)

⁵³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 วรรคสอง (1)

⁵⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 วรรคสอง (2)

⁵⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 วรรคสอง (1)

หรือถูกพบแทบจะหลังจากมีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้วนั้นและพบว่าคน ๆ นั้น มีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่น ที่อาจสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพินิจเห็นได้ชัดเจนบนเสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของคน ๆ นั้น⁵⁶

3.2 กรณีที่ราษฎรจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 79

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้อนุญาตให้ราษฎรมีอำนาจจับดังเช่นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ดังที่มาตรา 79 ในตอนต้นได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

“มาตรา 79 ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้เว้นแต่จะเข้าอยู่ในเกณฑ์แห่งมาตรา 82 หรือเมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ด้วย”

จากบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยอยู่ภายใต้หลักการที่ว่า การจับเป็นเรื่องของการใช้อำนาจรัฐ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นที่มีอำนาจจับกุมตัวบุคคลได้ การจับโดยราษฎรจึงเป็นข้อยกเว้นที่กฎหมายให้อำนาจไว้⁵⁷

ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้วางหลักให้เป็นข้อยกเว้นที่ราษฎรสามารถจับได้ 3 กรณี ได้แก่ กรณีตามมาตรา 79 มาตรา 82 และมาตรา 117⁵⁸

อย่างไรก็ดี เฉพาะแต่กรณีตามมาตรา 79 เท่านั้นที่เป็นกรณีที่มีการกล่าวถึงบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยวางหลักไว้ว่า ผู้ที่เป็นเพียงราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่ว่าจะเป็น การจับตามมาตรา 82 หรือเป็นการพบกระทำความผิดซึ่งหน้า และความผิดซึ่งหน้านั้นได้ถูกระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย⁵⁹

ดังนั้น หมายความว่าราษฎรมีอำนาจจับตามกรณีข้างต้นได้ 3 สถานการณ์ ได้แก่⁶⁰

สถานการณ์แรก คือ ราษฎรเห็นผู้กระทำความผิดกำลังกระทำความผิดท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือพบในอาการใดซึ่งแทบไม่ต้องสงสัยเลยว่าเพิ่งกระทำความผิดท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาแล้วสุด ๆ ซึ่งเป็นกรณีตามมาตรา 79 ประกอบมาตรา 80 วรรคแรก

สถานการณ์ที่สอง คือ มีการกระทำความผิดตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีสถานการณ์ที่ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดถูกไล่จับพร้อมเสียงร้องเอะอะ ซึ่งเป็นกรณีตามมาตรา 79 ประกอบมาตรา 80 วรรคสอง (1)

⁵⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 วรรคสอง (2)

⁵⁷ คณิต ณ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 11, วิญญูชน 2566) 394.

⁵⁸ ณรงค์ โจทย์ (เชิงอรรถ 38).

⁵⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 79

⁶⁰ เริงธรรม ลัดพลี, *สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (สหมิตรอพเพชท์ 2534) 111.

สถานการณ์ที่สาม คือ มีการกระทำความผิดตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วพบผู้ต้องสงสัยในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ และผู้ต้องสงสัยมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่น อันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้ต้องสงสัยนั้น ซึ่งเป็นกรณีตามมาตรา 79 ประกอบมาตรา 80 วรรคสอง (2)

โดยถ้าเป็นการจับโดยชอบด้วยกฎหมายข้างต้น ราษฎรย่อมไม่มีความผิดและได้รับการคุ้มครอง หากมีการต่อสู้ก็มีสิทธิป้องกันตนเองได้ ในทางตรงกันข้าม หากการจับไม่ชอบด้วยเงื่อนไข ราษฎรผู้นั้นอาจมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายหรือความผิดต่อเสรีภาพได้⁶¹

---

⁶¹ เฟิงอั้ง 112.

บทที่ 4

การจับความผิดซึ่งหน้าในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส

เมื่อกล่าวถึงความผิดซึ่งหน้า (flagrant crime) คำว่า “ซึ่งหน้า” ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “flagrant” มาจากคำกริยาภาษาละตินคำว่า “*flagro*” ซึ่งแปลว่า เผา (to burn) ในที่นี้หมายถึง การจับผู้กระทำความผิดในขณะที่เกิดเหตุ (in the heat of action) หรือในทันทีที่ก่อเหตุ⁶² ซึ่งในแต่ละประเทศมักมีการบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการจับความผิดซึ่งหน้าเอาไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของตนเอง และจากที่ได้ทราบมาแล้วว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยได้ผูกมัดการจับความผิดซึ่งหน้าบางกรณีไว้กับฐานความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในบทนี้จึงจะเป็นบทที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าว่าประเทศอื่น ดังเช่น ประเทศฝรั่งเศส มีการกำหนดเงื่อนไขของการจับความผิดซึ่งหน้าด้วยการกำหนดฐานความผิดเอาไว้ด้วยหรือไม่

ทั้งนี้ สาเหตุที่เลือกกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสมาเป็นตัวอย่างในการเปรียบเทียบก็เนื่องมาจากประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (civil law) และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานับนี้ยังได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นถูกนำไปเป็นต้นแบบของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศต่าง ๆ ในยุโรปจำนวนมาก อาทิ ประเทศเยอรมนี ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศอิตาลี และประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น⁶³ ตลอดจนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสนั้นมีบทบัญญัติในเรื่องการจับความผิดซึ่งหน้าที่คล้ายคลึงกันกับประเทศไทยนั่นเอง

สำหรับเรื่องการจับความผิดซึ่งหน้าในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 กรณีที่จับโดยไม่มีหมายจับเมื่อพบว่ามีกระทำความผิดซึ่งให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า

หากพิจารณาเปรียบเทียบกับกรจับความผิดซึ่งหน้าในต่างประเทศที่มีการบัญญัติบทบัญญัติเกี่ยวกับการจับความผิดซึ่งหน้าที่คล้ายคลึงกับมาตรา 80 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่งอย่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส (Code de procédure pénale) ในมาตรา 53 วรรคแรก จะพบว่า ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับฐานความผิดเอาไว้เหมือนที่มีการกำหนดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด

⁶² Boga Marius Ciprian, ‘General concepts on flagrant crimes. Aspects de lege ferenda and comparative law’ (2003) 1 Universitatea George Bacovia din Bacău
<https://www.ugb.ro/Juridica/Issue12013/8_Notiuni_generale_despre_infraactiunile_flagrante.Boga.EN.pdf> สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2568.

⁶³ เมธา วาตีเจริญ, บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจในการสอบสวนคดีอาญา “ทฤษฎีกับปฏิบัติทำได้แต่ไม่ค่อยจะตรงกัน” (สูตรไพศาล 2539) 213. อังโน อริยา มนุสข (เชิงอรธ 37) 52.

ทั้งนี้ มาตรา 53 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสวางหลักไว้ว่า การกระทำความผิดซึ่งหน้าที่เป็นความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมิชฌิมโทษ หมายถึง ความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมิชฌิมโทษที่กำลังเกิดขึ้นหรือเพิ่งเกิดขึ้น นอกจากนี้ ยังรวมถึงความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมิชฌิมโทษที่ผู้ต้องสงสัยถูกล่าตามด้วยเสียงโห่ร้องของสาธารณชนในเวลาใกล้กับการกระทำ หรือพบว่ามีการครอบครองสิ่งของ หรือปรากฏร่องรอยหรือเบาะแสที่บอกเป็นนัยได้ว่ามีส่วนร่วมในความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมิชฌิมโทษนั้น⁶⁴

โดยในประเทศฝรั่งเศส จะมีการแบ่งความร้ายแรงของความผิดออกเป็น 3 กลุ่ม กล่าวคือ ความผิดอุกฤษฏ์โทษ ความผิดมิชฌิมโทษ และความผิดหุโทษ ซึ่งมีความร้ายแรงที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคมไม่เท่ากัน จึงมีรูปแบบการลงโทษที่แตกต่างกัน⁶⁵ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Les crimes) หมายถึง ความผิดที่มีความร้ายแรง อาทิ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การฆ่าผู้อื่น การข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น⁶⁶ จึงลงโทษด้วยการจำคุกหรือกักขังเป็นเวลานาน⁶⁷

2) ความผิดมิชฌิมโทษ (Les délits) หมายถึง ความผิดที่อยู่ในระดับกลาง อาทิ การพรางผู้เยาว์ หรือการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย เป็นต้น⁶⁸ อาจมองได้ว่าส่งผลกระทบต่อสังคมไม่เท่ากรณีความผิดอุกฤษฏ์โทษ จึงลงโทษด้วยการจำคุกหรือการกักขังเป็นเวลาไม่นาน⁶⁹

3) ความผิดหุโทษ (Les contraventions) หมายถึง ความผิดที่มีความร้ายแรงน้อย อาทิ การดูหมิ่นหรือการหมิ่นประมาทที่ไม่ได้ทำต่อสาธารณะ หรือการรบกวนความสงบสุขของผู้อื่น เป็นต้น⁷⁰ ในบางกรณีอาจเป็นเพียงการฝ่าฝืนต่อระเบียบที่สังคมตั้งไว้ จึงลงโทษด้วยการปรับเท่านั้น⁷¹

⁶⁴ Code de procédure pénale Article 53

“Est qualifié crime ou délit flagrant le crime ou le délit qui se commet actuellement, ou qui vient de se commettre. Il y a aussi crime ou délit flagrant lorsque, dans un temps très voisin de l'action, la personne soupçonnée est poursuivie par la clameur publique, ou est trouvée en possession d'objets, ou présente des traces ou indices, laissant penser qu'elle a participé au crime ou au délit.

A la suite de la constatation d'un crime ou d'un délit flagrant, l'enquête menée sous le contrôle du procureur de la République dans les conditions prévues par le présent chapitre peut se poursuivre sans discontinuer pendant une durée de huit jours.

Lorsque des investigations nécessaires à la manifestation de la vérité pour un crime ou un délit puni d'une peine supérieure ou égale à cinq ans d'emprisonnement ne peuvent être différées, le procureur de la République peut décider la prolongation, dans les mêmes conditions, de l'enquête pour une durée maximale de huit jours.”

⁶⁵ กิตติ อินนาคกุล และวรรณวิภา เมืองถ้ำ, ‘มาตรการป้องกันและยับยั้งมิให้กระทำความผิดซ้ำในคดีความผิดอันยอมความได้’ (2566) 2 วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 126, 130.

⁶⁶ ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม, *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกรัฐสภา* (สถาบันพระปกเกล้า 2564) 46.

⁶⁷ กิตติ อินนาคกุล และวรรณวิภา เมืองถ้ำ (เชิงอรรถ 65).

⁶⁸ ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม (เชิงอรรถ 66).

⁶⁹ กิตติ อินนาคกุล และวรรณวิภา เมืองถ้ำ (เชิงอรรถ 65).

⁷⁰ ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม (เชิงอรรถ 66) 47.

⁷¹ กิตติ อินนาคกุล และวรรณวิภา เมืองถ้ำ (เชิงอรรถ 65).

ดังนั้น จะพบจากมาตรา 53 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสว่า เฉพาะการกระทำความผิดซึ่งหน้าที่เป็นความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมีชดุมโทษเท่านั้นที่อนุญาตให้มีการจับโดยไม่มีหมายจับได้ โดยที่ไม่อนุญาตให้จับโดยไม่มีหมายหากเป็นกรณีการกระทำความผิดลหุโทษซึ่งในบางกรณีอาจเป็นเพียงการฝ่าฝืนต่อระเบียบที่สังคมตั้งไว้และมีความร้ายแรงน้อยเลย

อย่างไรก็ดี จะเห็นได้ว่า มาตรา 53 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส มีลักษณะคล้ายคลึงกับมาตรา 80 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่งดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น และสามารถนำมาเปรียบเทียบได้ดังตารางในหน้าถัดไป

<p>มาตรา 80 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของประเทศไทย</p>	<p>มาตรา 53 วรรคแรก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของประเทศฝรั่งเศส</p>
<p><u>กรณีความผิดซึ่งหน้าโดยแท้ มาตรา 80 วรรคแรก</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ หรือ - พบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่า เขาได้กระทำผิดมาแล้วสุด ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมัจฉิมโทษที่กำลังเกิดขึ้นหรือ - ความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมัจฉิมโทษที่เพิ่งเกิดขึ้น
<p><u>กรณีให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การกระทำความผิดอาญาดังระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา - มีพฤติการณ์ประกอบ ดังต่อไปนี้ <p>(1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ</p> <p>(2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็น ประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น</p>	<p>(ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับฐานความผิดเอาไว้ โดยเฉพาะเจาะจงแต่กำหนดตามความร้ายแรงของความผิด)*</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมัจฉิมโทษที่ผู้ต้องสงสัยถูกไล่ตามด้วยเสียงโห่ร้องของสาธารณชนในเวลาใกล้เคียงกับการกระทำ หรือ - พบว่ามีครอบครองสิ่งของ หรือปรากฏร่องรอยหรือเบาะแส ที่บอกเป็นนัยได้ว่ามีส่วนร่วมใน ความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมัจฉิมโทษ

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้บทบัญญัติทั้งสองมาตราจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่ส่วนสำคัญที่แตกต่างกันก็คือ กรณีที่เทียบได้กับการให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ในมาตรา 53 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส ไม่ได้มีการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับฐานความผิดเอาไว้เหมือนดังเช่นที่ มาตรา 80 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยกำหนดว่าต้องเป็นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด แต่ใช้วิธีการกำหนดด้วยความร้ายแรงของความผิดที่อาจส่งผลต่อสังคมแทน

4.2 กรณีที่ราษฎรจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า

เรื่องการจับความผิดซึ่งหน้าโดยราษฎรนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส (Code de procédure pénale) ในมาตรา 73 ซึ่งวางหลักไว้ว่า ในกรณีที่มีการกระทำความผิดซึ่งหน้าที่เป็นความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมิชฌิมโทษซึ่งมีโทษจำคุก บุคคลใดก็ตามย่อมมีสิทธิจับกุมผู้กระทำความผิดและนำไปส่งมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีที่อยู่ใกล้ที่สุด⁷²

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า มาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส แตกต่างจากมาตรา 79 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย เนื่องจากบทบัญญัติวางหลักให้บุคคลใดก็ได้มีสิทธิในการจับกุมผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดซึ่งหน้าได้ ดังนั้น ถ้าเป็นความผิดซึ่งหน้า ไม่ว่าจะเป็นราษฎรหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็สามารถที่จะจับได้

ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจากการที่ประเทศฝรั่งเศสมองว่าการจับกุมผู้กระทำความผิดที่ตนพบเจอการกระทำความผิดเป็นหน้าที่ของประชาชน⁷³ จึงต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยที่มาตรา 79 วางหลักไว้อย่างชัดเจนว่า โดยหลักแล้วราษฎรไม่มีสิทธิจับผู้อื่น

อีกทั้ง ในมาตรา 79 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังกำหนดว่า หากเข้าข้อยกเว้นที่จะจับได้ ราษฎรก็สามารถจับได้เฉพาะแต่ความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีกด้วย ในขณะที่ มาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส วางเงื่อนไขโดยพิจารณาจากความร้ายแรงของความผิดว่าต้องเป็นความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมิชฌิมโทษซึ่งมีโทษจำคุกเท่านั้น โดยที่ไม่อนุญาตให้จับโดยไม่มีหมายหากเป็นกรณีการกระทำความผิดลหุโทษซึ่งในบางกรณีอาจเป็นเพียงการฝ่าฝืนต่อระเบียบที่สังคมตั้งไว้และความร้ายแรงน้อยเลย

⁷² Code de procédure pénale Article 73

“Dans les cas de crime flagrant ou de délit flagrant puni d'une peine d'emprisonnement, toute personne a qualité pour en appréhender l'auteur et le conduire devant l'officier de police judiciaire le plus proche.”

⁷³ อริยา มนุสข (เชิงอรธ 37) 52.

ทั้งนี้ สามารถเปรียบเทียบกรณีที่ราษฎรจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 79 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย และมาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสได้ ดังตารางต่อไปนี้

มาตรา 79 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของประเทศไทย	มาตรา 73 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของประเทศฝรั่งเศส
<p>หลัก: ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้</p> <p>ข้อยกเว้น:</p> <p>1) เป็นไปตามเงื่อนไขมาตรา 82 หรือ</p> <p>2) หากพบการกระทำความผิดซึ่งหน้า และ ความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีสิทธิจับ</p>	<p>- บุคคลใด</p> <p>- หากพบเห็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า</p> <p>- โดยความผิดนั้นเป็นความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือ ความผิดมิชฌิมโทษซึ่งมีโทษจำคุก</p> <p>- บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิจับกุมผู้กระทำความผิดและ นำตัวไปส่งมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีที่อยู่ ใกล้ที่สุด</p>

บทที่ 5

บทวิเคราะห์

ปัญหาในการใช้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเงื่อนไขในการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากการศึกษาพบว่า การยึดโยงให้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขในการจับความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ ดังนี้

5.1 บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังคงอ้างอิงตามฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาจึงทำให้เป็นภาระแก่ผู้ใช้งานกฎหมายในทางปฏิบัติที่ต้องเทียบเคียงฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญาด้วยตนเอง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกิดขึ้นพร้อมกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งหากพิจารณาพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477⁷⁴ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อปี พ.ศ. 2478⁷⁵ ซึ่งจนถึงปัจจุบันก็นับเป็นระยะเวลาประมาณ 90 ปีแล้ว และแม้ว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งหนึ่งด้วยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499⁷⁶ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อปี พ.ศ. 2499⁷⁷ แต่นั่นก็หมายความว่า การแก้ไขบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เกิดขึ้นครั้งสุดท้ายเมื่อ 69 ปีที่แล้ว

⁷⁴ ดู ภาคผนวก ก.

⁷⁵ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 มาตรา 3 วรรคแรก
“มาตรา 3 ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามที่ตราไว้ต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พุทธศักราช 2478 เป็นต้นไป”

⁷⁶ ดู ภาคผนวก ข.

⁷⁷ ดู พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 มาตรา 2 ซึ่งบัญญัติว่า
“พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป” ทั้งนี้ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 16 วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2499 หกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา จึงเป็นวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2499 นั่นเอง

อีกทั้ง ในการแก้ไขครั้งเดียวที่เกิดขึ้น ซึ่งในส่วนหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 อธิบายว่าเป็นการแก้ไขบัญญัติแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น⁷⁸ แต่ก็ดูเหมือนว่าจะเป็นเพียงการแก้ไขถ้อยคำให้ตรงกับการใช้คำในปัจจุบัน อาทิ คำว่า “ประทุษร้าย” ถูกแก้ไขเป็น “ประทุษร้าย” และคำว่า “อิศรภาพ” ถูกแก้ไขเป็น “อิสรภาพ” เท่านั้น โดยที่ความผิดทั้งหมดในบัญญัติท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งหมดนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา (ไม่ใช่ความผิดในประมวลกฎหมายอาญา) เสมอมา เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาเกิดขึ้นภายหลัง โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500⁷⁹ นั่นเอง

ตลอดจนต่อมาเมื่อประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับแล้วมีการให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญาการที่บัญญัติแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาระบุความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญาก็ไม่มีปัญหาในเรื่องผลทางกฎหมายแต่อย่างใด⁸⁰ ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499⁸¹ ในมาตรา 8 ได้วางหลักไว้ หากบทบัญญัติใดที่ยังคงอ้างถึงกฎหมายลักษณะอาญา หรืออ้างถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญา ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงประมวลกฎหมายอาญาหรือบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาในบทมาตรามีเนื้อความเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะไม่มีปัญหาในแง่ความต่อเนื่องในการใช้งานกฎหมายหรือผลทางกฎหมาย แต่กฎหมายก็ควรจะมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันและทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากการได้รับความเป็นธรรมในเรื่องต่าง ๆ ของผู้อยู่ใต้การบังคับของกฎหมายย่อมขึ้นอยู่กับกฎหมาย⁸² และหากกฎหมายล้าสมัยอาจเป็นการสร้างภาระให้แก่สังคมได้⁸³ ดังนั้น กฎหมายจึงควรเป็นสิ่งที่ผู้อยู่ใต้บังคับของกฎหมายสามารถเข้าใจและตรวจสอบได้โดยง่ายว่าการกระทำของตนเป็นความผิดหรือไม่ หรือมีอำนาจกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ด้วยเหตุนี้ บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงควรปรับปรุงฐานความผิดต่าง ๆ ให้ทันสมัยตรงตามฐานความผิดที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ ฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และอาจรวมถึงฐานความผิดตามกฎหมาย

⁷⁸ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 เขียนไว้ ดังนี้ “หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อให้คดีล่องลอยโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น กับเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องของศาล เจ้าพนักงาน และคู่ความในการดำเนินกระบวนการที่สำคัญบางประการ และแก้ไขบัญญัติแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น”

⁷⁹ ดู พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 3 ซึ่งบัญญัติว่า “ประมวลกฎหมายอาญาท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป”

⁸⁰ ดู พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 4 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับแล้วให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา”

⁸¹ ดู ภาคผนวก ค.

⁸² ธรรมนูญ สุนันตกุล (เชิงอรรด 5).

⁸³ เพิ่งอ้าง.

อาญาอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาฉบับต่าง ๆ ดังจะได้กล่าวในหัวข้อการวิเคราะห์ต่อไป

ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ใช้งานบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อาทิ พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจที่ต้องตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการจับความผิดซึ่งหน้าในกรณีให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สามารถใช้งานได้ อย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยไม่ต้องไปเทียบเคียงด้วยตนเองอีกครั้งว่าความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นตรงกับความผิดฐานใดในประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น อันเป็นการสร้างภาระเพิ่มเติมให้ผู้ใช้งานกฎหมาย นอกจากนี้ ยังจะทำให้ประชาชนที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย หรือผู้ที่สนใจ สามารถศึกษาและทำความเข้าใจสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับการจับกุมความผิดซึ่งหน้าซึ่งต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ถูกต้องโดยง่าย

สาเหตุที่ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่ควรให้ผู้ใช้งานในทางปฏิบัติไม่ต้องไปเทียบเคียงด้วยตนเองอีกครั้งว่าความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นตรงกับความผิดฐานใดในประมวลกฎหมายอาญา นั้นก็เพราะว่า การเทียบว่าฐานความผิดใดในกฎหมายลักษณะอาญาที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นตรงกับความผิดฐานใดในประมวลกฎหมายอาญาไม่ใช่เรื่องง่ายตายแต่อย่างใด

ผู้วิจัยได้นำฐานความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ปรากฏเป็นฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญามาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาแล้ว อาจจำแนกบทบัญญัติต่าง ๆ ได้ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) มีบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญาที่ค่อนข้างเหมือนกันกับประมวลกฎหมายอาญา
- 2) มีบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญาที่มีเนื้อความทำนองเดียวกันในประมวลกฎหมายอาญา แต่อาจไม่ครบถ้วนทั้งบทบัญญัติ
- 3) ไม่มีบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญาที่มีเนื้อความเดียวกันในประมวลกฎหมายอาญาอีกต่อไป

1) มีบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญาที่ค่อนข้างเหมือนกันกับประมวลกฎหมายอาญา

เมื่อนำฐานความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ปรากฏเป็นฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญามาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาแล้วพบว่า มีบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญาที่ค่อนข้างเหมือนกันกับประมวลกฎหมายอาญาอยู่หลายตัวบทความ ยกตัวอย่างเช่น มาตรา 127 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา และมาตรา 145 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

กฎหมายลักษณะอาญา

“มาตรา 127 ผู้ใดปลอมตนไปกระทำการเป็นเจ้าพนักงาน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

อนึ่ง เจ้าพนักงานคนใด อันท่านสั่งมิให้กระทำการตามตำแหน่งต่อไปแล้ว แลยังฝ่าฝืนขึ้นกระทำการนั้นอยู่ใช้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ดุจกัน”

ประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา 145 ผู้ใดแสดงตนเป็นเจ้าพนักงาน และกระทำการเป็นเจ้าพนักงาน โดยตนเองมิได้เป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจกระทำการนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เจ้าพนักงานผู้ใดได้รับคำสั่งมิให้ปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่ต่อไปแล้ว ยังฝ่าฝืนกระทำการใด ๆ ในตำแหน่งหน้าที่นั้น ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคแรกดุจกัน”

จะเห็นได้ว่า แม้ไม่ได้ใช้ประโยคหรือคำ ๆ เดียวกัน แต่บทบัญญัติทั้งสองมาตราข้างต้นวางหลักไว้ในวรรคหนึ่งและวรรคสองเช่นเดียวกัน กล่าวคือ วรรคแรกเป็นกรณีที่ลงโทษผู้ที่มิได้เป็นเจ้าพนักงาน แต่ปลอมหรือแสดงตนเป็นเจ้าพนักงาน ส่วนวรรคสองจะเป็นกรณีที่ลงโทษเจ้าพนักงานที่ได้รับคำสั่งไม่ให้ทำหน้าที่ในตำแหน่งหนึ่ง ๆ แล้ว แต่ยังฝ่าฝืนทำหน้าที่เดิม

2) มีบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญาที่มีเนื้อความทำนองเดียวกันในประมวลกฎหมายอาญา แต่อาจไม่ครบถ้วนทั้งบทบัญญัติ

เมื่อนำฐานความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ปรากฏเป็นฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญามาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาแล้วพบว่า มีบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญาที่มีเนื้อความทำนองเดียวกันในประมวลกฎหมายอาญา แต่อาจไม่ครบถ้วนทั้งบทบัญญัติ ดังเช่น มาตรา 122 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา และมาตรา 142 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังมีรายละเอียดของบทบัญญัติดังต่อไปนี้

กฎหมายลักษณะอาญา

“มาตรา 122 ทรัพย์หรือหนังสือซึ่งเป็นของต้องอายุศักดิ์สิทธิ์ หรือเป็นของที่เจ้าพนักงานจะพึงเรียกมาพิจารณา เมื่อกระทำการตามกฎหมายนั้นก็ดี ของเหล่านี้ ถ้าผู้ใดทำให้วิปลาสเสียหาย หรือซ่อนเร้นลักพาเอาไปเสีย ถ้าการที่มันกระทำนั้นไม่ถึงความผิดฐานโจร ฐานยกยอก อันต้องอาญา หรือฐานทำให้เสียทรัพย์แล้วไซ้ ท่านว่ามันต้องรวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง แลปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง”

ประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา 142 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน หรือเอกสารใด ๆ อันเจ้าพนักงานได้ยึด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเจ้าพนักงานจะรักษาทรัพย์หรือเอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้นั้นหรือผู้อื่น ส่งหรือรักษาไว้ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จากบทบัญญัติทั้งสองข้างต้น จะพบว่า ทั้งสองมาตรารวางโทษคือผู้ใดก็ได้

ส่วนการกระทำที่เป็นความผิด ในมาตรา 122 แห่งกฎหมายลักษณะอาญามุ่งจะลงโทษแก่การกระทำที่บัญญัติว่า “ทำให้วิปลาสเสียหาย หรือซ่อนเร้นลักพาเอาไปเสีย” ในขณะที่มาตรา 142 แห่งประมวลกฎหมายอาญามุ่งจะลงโทษแก่การกระทำที่บัญญัติว่า “ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์” ในส่วนนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การใช้คำที่แตกต่างกันออกไป ผู้ที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งราษฎรซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปที่ต่อให้ทราบกฎหมายบัญญัติว่าอย่างไร จะสามารถทราบได้หรือไม่ว่าในส่วนที่แตกต่างกัน เช่น การใช้คำว่า “ทำให้วิปลาส” นั้นคืออะไร และครอบคลุมถึงถ้อยคำที่ไม่ตรงกันที่เหลือ ซึ่งไม่ใช่คำว่า “เสียหาย” “ซ่อนเร้น” และ “เอาไปเสีย” หรือไม่ เป็นต้น

ส่วนวัตถุประสงค์แห่งการกระทำ ในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 122 คือ “ทรัพย์หรือหนังสือซึ่งเป็นของต้องอายุศักดิ์สิทธิ์ หรือเป็นของที่เจ้าพนักงานจะพึงเรียกมาพิจารณา เมื่อกระทำการตามกฎหมายนั้นก็ดี” ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 142 คือ “ทรัพย์สิน หรือเอกสารใด ๆ อันเจ้าพนักงานได้ยึดรักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย” จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์แห่งการกระทำนั้น แม้จะมีความคล้ายกัน แต่ไม่ได้เหมือนกันไปเสียหมด และความแตกต่างข้างต้นนี้ หากเกิดกรณีที่ต้องจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า จะต้องยึดตามกฎหมายลักษณะอาญาหรือประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 8 ได้วางหลักไว้ หากบทบัญญัติใดที่ยังคงอ้างถึงกฎหมายลักษณะอาญา หรืออ้างถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญา ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงประมวลกฎหมายอาญา หรือบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา ในบทมาตรามีเนื้อความเช่นเดียวกัน ในกรณีนี้เมื่อวัตถุประสงค์แห่งการกระทำ เช่น “ทรัพย์” ไม่ใช่สิ่งเดียวกันกับ

“ทรัพย์สิน” เช่นนี้ผลทางกฎหมายจะเป็นอย่างไร และผู้วิจัยเห็นว่า สิ่งที่กำลังพิจารณากันอยู่นี้อาจไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายมาตรา 79 และมาตรา 80 เสียเลย

นอกจากนี้ ยังมีในส่วนที่กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 122 บัญญัติว่า “ถ้าการที่มันกระทำนั้นไม่ถึงความผิดฐานโจร ฐานยักยอก อันต้องอาญา หรือฐานทำให้เสียทรัพย์แล้วไซ้” ซึ่งเป็นส่วนที่ไม่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาอีกด้วย

ในทางกลับกันก็มีกรณีที่ประมวลกฎหมายอาญามีเนื้อความที่กฎหมายลักษณะอาญาไม่มี ยกตัวอย่างเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ชัดเจนซึ่งก็คือความผิดเกี่ยวกับเพศ ในฐานกระทำอนาจาร โดยบทบัญญัติข้างต้นซึ่งเป็นความผิดในประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 278 วรรคสอง ซึ่งเป็นความผิดฐานอนาจาร โดยการสอดใส่ และมาตรา 279 วรรคสี่ ซึ่งเป็นความผิดฐานอนาจารเด็กโดยการล่วงล้ำ เป็นความผิดที่เกิดขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2562 โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2562⁸⁴ ด้วยเหตุนี้ ทั้งสองกรณีจึงไม่ปรากฏเป็นความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาแต่อย่างใด

พิจารณาได้จากบทบัญญัติในเรื่องการกระทำความผิดฐานกระทำอนาจารในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 245 และมาตรา 246 และในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 278 และมาตรา 279 ซึ่งบัญญัติไว้ ดังนี้

กฎหมายลักษณะอาญา

“มาตรา 245 ผู้ใดมันบังอาจกระทำอนาจาร แก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบสองขวบ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสามปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ถ้าแลมันใช้อำนาจด้วยกำลังกายหรือด้วยวาจาขู่เข็ญกระทำความผิดเช่นว่ามานี้ ท่านว่ามันผู้กระทำความผิดนั้น ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง”

“มาตรา 246 ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุเกินกว่าสิบสองขวบขึ้นไป โดยมันใช้อำนาจด้วยกำลังหรือด้วยวาจาขู่เข็ญ หรือมันใช้อุบายหลอกลวงด้วยประการใดใดก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสามปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง”

⁸⁴ ปกป้อง ศรีสนิท, ‘การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเรื่องเพศ : ความหมายใหม่และโทษใหม่ของการข่มขืนกระทำชำเรา’ (The 101.World, 19 กรกฎาคม 2019) <<https://www.the101.world/rape-in-thai-law/>> สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2568.

ประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา 278 ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปีโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยบุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้บุคคลนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมีไข่อวัยวะเพศ ล้วงล้าอวัยวะเพศหรือทวารหนักของบุคคลนั้น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสอง ได้กระทำโดยทำให้ผู้ถูกระทำเข้าใจว่าผู้กระทำความผิดมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสอง ได้กระทำโดยมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดหรือโดยใช้อาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิงหรือกระทำความผิดกับชายในลักษณะเดียวกัน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต”

“มาตรา 279 ผู้ใดกระทำอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำแก่เด็กอายุไม่เกินสิบสามปี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ผู้กระทำได้กระทำโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยเด็กนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้เด็กนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสาม เป็นการกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมีไข่อวัยวะเพศ ล้วงล้าอวัยวะเพศหรือทวารหนักของเด็กนั้น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสี่ เป็นการกระทำแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสี่หรือวรรคห้า ได้กระทำโดยทำให้ผู้ถูกระทำเข้าใจว่าผู้กระทำความผิดมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสี่หรือวรรคห้า ได้กระทำโดยมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมเด็กหญิงหรือกระทำความผิดกับเด็กชายในลักษณะเดียวกัน ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต”

ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2568) สังคมย่อมต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตลอดระยะเวลา 90 ปี ที่ผ่านมา โดยมีฐานความผิดอาญาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทั้งที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติเฉพาะที่มีโทษทางอาญา ยกตัวอย่างเช่น ความผิดฐานการกระทำอนาจารโดยการล่วงล้ำข้างต้นซึ่งอาจเคยเป็นการข่มขืนกระทำชำเรามาก่อน⁸⁵ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลา 90 ปีที่ผ่านมา บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีจำนวนฐานความผิดและฐานความผิดที่เท่าเดิมทุกประการ

ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดปัญหาที่เห็นได้ชัดก็คือ หากกระทำความผิด ดังเช่น การอนาจารโดยการล่วงล้ำเมื่อไม่อยู่ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะกลายเป็นกรณีและผู้ซึ่งพบเห็นการกระทำความผิดอาจไม่สามารถช่วยเหลือจับกุมการกระทำความผิดดังกล่าวได้ในกรณีราษฎรเป็นผู้จับกุมตามมาตรา 79 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกรณีตำรวจก็อาจพบเจอปัญหาได้หากไม่อาจถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 วรรคสอง ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วการกระทำความผิดดังกล่าวเคยเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามกฎหมายเดิม ซึ่งสามารถจับในกรณีที่พบเจอเป็นความผิดซึ่งหน้าได้ เพราะเป็นฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3) ไม่มีบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญาที่มีเนื้อความเดียวกันในประมวลกฎหมายอาญาอีกต่อไป

เมื่อนำฐานความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ปรากฏเป็นฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญามาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาแล้วพบว่า ไม่มีบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญาที่มีเนื้อความเดียวกันในประมวลกฎหมายอาญาอีกต่อไป ยกตัวอย่างเช่น มาตรา 99 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งบัญญัติไว้ ดังนี้

กฎหมายลักษณะอาญา

“มาตรา 99 ผู้ใดทะนงองอาจ กระทำการประทุษร้ายต่อองค์พระราชโอรสพระราชธิดา ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ว่ารัชกาลหนึ่งรัชกาลใด ท่านว่ารวางโทษของมันหนักกว่าฐานประทุษร้ายบุคคลสามัญหนึ่งในสามส่วน แลอย่าให้โทษที่จะลงแก่มันนั้นเบากว่าอาญาจำคุกปีหนึ่ง ถ้าแลการประทุษร้ายที่มันกระทำนั้นเป็นความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาใช้ ท่านว่าโทษมันถึงต้องโทษประหารชีวิต”

⁸⁵ เฟิงอั้ง.

อย่างไรก็ดี อาจสรุปเนื้อหาของตัวบทกฎหมายที่พอจะเทียบเคียงกันได้ระหว่างฐานความผิดที่ระบุในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจากความผิดในกฎหมายลักษณะอาญากับประมวลกฎหมายอาญาได้ ดังนี้

ฐานความผิดในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นฐานความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา	การเทียบเคียงเป็นฐานความผิดในประมวลกฎหมายอาญา
ประทศุร่ายต่อพระบรมราชตระกูล มาตรา 97 มาตรา 99	มาตรา 108 และมาตรา 110 ไม่พบการบัญญัติที่มีเนื้อความเดียวกันในประมวลกฎหมายอาญา
ขบถภายในพระราชอาณาจักร มาตรา 101 มาตรา 102 มาตรา 103 มาตรา 104	มาตรา 113 มาตรา 114 มาตรา 115 มาตรา 116
ขบถภายนอกพระราชอาณาจักร มาตรา 105 มาตรา 106 มาตรา 107 มาตรา 108 มาตรา 109 มาตรา 110 มาตรา 111	มาตรา 120 มาตรา 123 มาตรา 124 มาตรา 127 มาตรา 121 มาตรา 122 มาตรา 128
ความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ มาตรา 112	มาตรา 130

ทำอันตรายแก่ธง หรือเครื่องหมายของต่างประเทศ มาตรา 115	มาตรา 135
ความผิดต่อเจ้าพนักงาน	
มาตรา 119	มาตรา 138 วรรคแรก
มาตรา 120	มาตรา 138 วรรคสอง มาตรา 139 และมาตรา 140
มาตรา 121	มาตรา 141
มาตรา 122	มาตรา 142
มาตรา 127	มาตรา 145
หลบหนีจากที่คุมขัง	
มาตรา 163	มาตรา 190 วรรคแรก
มาตรา 164	มาตรา 190 วรรคสอง
มาตรา 165	มาตรา 191 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง
มาตรา 166	มาตรา 191 วรรคสาม
ความผิดต่อศาสนา	
มาตรา 172	มาตรา 206
มาตรา 173	มาตรา 207
ก่อการจลาจล	
มาตรา 183	มาตรา 215
มาตรา 184	มาตรา 216
กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน กระทำให้ สาธารณชนปราศจากความสะดวกในการไปมาและ การส่งข้าวและของถึงกัน และกระทำให้ สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย	
มาตรา 185	มาตรา 217
มาตรา 186	มาตรา 218
มาตรา 187	มาตรา 220
มาตรา 188	มาตรา 211

มาตรา 189	มาตรา 223
มาตรา 190	มาตรา 226
มาตรา 191	มาตรา 229
มาตรา 192	มาตรา 230
มาตรา 193	มาตรา 231
มาตรา 194	ไม่พบการบัญญัติที่มีเนื้อความเดียวกันในประมวล กฎหมายอาญา
มาตรา 196	มาตรา 235
มาตรา 197	มาตรา 199
มาตรา 199	มาตรา 237
ปลอมแปลงเงินตรา	
มาตรา 202	มาตรา 240 และมาตรา 241
มาตรา 203	มาตรา 240 และมาตรา 241
มาตรา 204	มาตรา 245
มาตรา 205	มาตรา 246
มาตรา 210	มาตรา 249
ข่มขืนกระทำชำเรา	
มาตรา 243	มาตรา 276 และมาตรา 277 ทวิ (1), (2)
มาตรา 244	มาตรา 277 และมาตรา 277 ทวิ (1), (2)
มาตรา 245	มาตรา 279
มาตรา 246	มาตรา 278
ประทุษร้ายแก่ชีวิต	
มาตรา 249	มาตรา 288
มาตรา 251	มาตรา 290
ประทุษร้ายแก่ร่างกาย	
มาตรา 254	มาตรา 295
มาตรา 255	มาตรา 296
มาตรา 256	มาตรา 297
มาตรา 257	มาตรา 298

<p>ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ</p> <p>มาตรา 268</p> <p>มาตรา 270</p> <p>มาตรา 276</p> <p>ลักทรัพย์</p> <p>มาตรา 288</p> <p>มาตรา 289</p> <p>มาตรา 290</p> <p>มาตรา 291</p> <p>มาตรา 292</p> <p>มาตรา 293</p> <p>มาตรา 294</p> <p>มาตรา 295</p> <p>มาตรา 296</p> <p>วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และโจรสลัด</p> <p>มาตรา 297</p> <p>มาตรา 298</p> <p>มาตรา 299</p> <p>มาตรา 300</p> <p>มาตรา 301</p> <p>มาตรา 302</p> <p>กรรโชก</p> <p>มาตรา 303</p>	<p>มาตรา 309</p> <p>มาตรา 310</p> <p>มาตรา 283</p> <p>มาตรา 334</p> <p>มาตรา 334</p> <p>ไม่พบการบัญญัติที่มีเนื้อความเดียวกันในประมวล กฎหมายอาญา</p> <p>ไม่พบการบัญญัติที่มีเนื้อความเดียวกันในประมวล กฎหมายอาญา</p> <p>ไม่พบการบัญญัติที่มีเนื้อความเดียวกันในประมวล กฎหมายอาญา</p> <p>มาตรา 335</p> <p>มาตรา 335</p> <p>มาตรา 335</p> <p>ไม่พบการบัญญัติที่มีเนื้อความเดียวกันในประมวล กฎหมายอาญา</p> <p>มาตรา 336</p> <p>มาตรา 339</p> <p>มาตรา 339</p> <p>มาตรา 339</p> <p>มาตรา 340</p> <p>ไม่พบการบัญญัติที่มีเนื้อความเดียวกันในประมวล กฎหมายอาญา</p> <p>มาตรา 337</p>
---	---

5.2 การระบุฐานความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจับความผิดซึ่งหน้า

ดังที่ได้อธิบายมาแล้วก่อนหน้านี้ว่า โดยทั่วไปแล้วการจับกุมจะเกิดขึ้นเมื่อมีการได้รับอนุญาตตามหมายจับแล้วเพื่อจับกุมการกระทำความผิดอาญา⁸⁶ อย่างไรก็ตาม กฎหมายมักมีข้อยกเว้นให้สามารถจับโดยไม่มีหมายจับได้หากมีความจำเป็นหรือเข้าเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังเช่นที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยได้กำหนดให้ฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหนึ่งในเงื่อนไขที่จะจับความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่มีหมายจับในบางกรณี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับสถานการณ์ที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้รัฐสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้⁸⁷ อีกทั้ง การจับตัวผู้กระทำความผิดได้อย่างรวดเร็ว ย่อมส่งผลดีในแง่ของพยานหลักฐานอีกด้วย กล่าวคือ จะได้ไม่เสียพยานหลักฐานที่จะใช้ในการในการดำเนินคดีไป อาทิ กรณีถูกพบแทบจะหลังจากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วนั้นและพบว่าคน ๆ นั้น มีสิ่งของที่ได้อาจมาจากการกระทำความผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่น ที่อาจสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพินิจเห็นได้ชัดเจนบนเสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของคน ๆ นั้น⁸⁸ เพราะหลักฐานระดับอนุภาค (particulate evidence) ที่ติดอยู่บนเสื้อผ้า เส้นผม หรือรองเท้า เช่น เลือด หรือน้ำอสุจิ อาจใช้เป็นหลักฐานในการยืนยันได้ว่าคน ๆ นั้น เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือไม่⁸⁹

นอกจากนี้ โดยผู้วิจัยเห็นว่า วัตถุประสงค์ของการจับความผิดซึ่งหน้าอาจอธิบายตามทฤษฎีหน้าต่างแตก (the broken-window theory) ได้อีกด้วยว่า ถ้ามีการพบเห็นการกระทำความผิดต่อหน้าแล้วไม่ทำอะไรเลย ผู้กระทำความผิดก็อาจจะหยามใจ คิดว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วไม่ถูกจับหรือดำเนินคดี และกล้าที่จะกระทำความผิดอีกครั้งหรือกระทำสิ่งที่ยุุ่งแรงมากขึ้นอีก ซึ่งอาจเทียบเคียงได้กับการที่เราพบเจอหน้าต่างที่แตกในบ้านหรืออาคาร หากไม่รีบซ่อมแซมแก้ไข การที่ไม่ได้รับการดูแลเป็นสัญญาณว่าไม่มีใครใส่ใจ และอาจเป็นการเชื้อเชิญหน้าต่างแตกเพิ่มเติม⁹⁰

ด้วยเหตุนี้ การกำหนดเงื่อนไขการจับความผิดซึ่งหน้าโดยกำหนดว่า ต้องเป็นความผิดในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น จึงอาจไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเป็นข้อยกเว้นที่อนุญาตให้จับโดยไม่มีหมายจับได้ และอาจไม่สมเหตุผลที่คาดหวังให้ผู้พบเจอความผิดซึ่งหน้าต้องตรวจสอบว่าความผิดที่ตนจะเข้าไปช่วยเหลือหรือจับกุมเป็นความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ ซึ่งในจังหวะที่พบการกระทำความผิดที่กฎหมายอนุญาตให้จับได้เพราะมีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง เช่น เพื่อไม่ให้ผู้ต้องสงสัยหลบหนีไปเสียก่อน ไม่ควรคาดหวัง

⁸⁶ Michael D. Lyman (เชิงอรรถ 30).

⁸⁷ อมรเทพ เมืองแสน (เชิงอรรถ 7).

⁸⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 วรรคสอง (2)

⁸⁹ Deborah Beaufort-Moore, *Crime Scene Management and Evidence Recovery* (Oxford University Press 2009)

67.

⁹⁰ Michael Wagers, William Sousa, and George Kelling, 'Broken windows' in Richard Wortley and Michael Townsley (eds) *Environmental criminology and crime analysis* (2nd edn, Routledge 2017) 334.

ให้ผู้จับกุมมีโอกาสตรวจสอบเรื่องต่าง ๆ ได้ในเวลานั้น การที่กฎหมายทำให้พลเมืองดีหรือตำรวจที่ทำตามหน้าที่อย่างแข็งขันที่พบเจอการกระทำความผิดต่อหน้าอาจต้องรับผิดเพียงเพราะพวกเขาไม่รอที่จะตรวจสอบก่อนว่าความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่อยู่ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ แต่เข้าช่วยเหลือผู้เสียหายและจับกุมผู้กระทำความผิดทันทีอาจต้องรับผิด อาจจะไม่ใช่การบัญญัติกฎหมายด้วยตรรกะที่ถูกต้อง เพราะนั่นอาจทำให้ผู้คนลังเลไม่กล้าเข้าไปทำสิ่งถูกต้อง

ผู้วิจัยจึงค่อนข้างเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับมุมมองของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสที่มองว่าการจับกุมผู้กระทำความผิดที่ตนพบเจอการกระทำความผิดเป็นหน้าที่ของประชาชน⁹¹ ไม่ได้จำกัดว่าเป็นเพียงหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเท่านั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส (Code de procédure pénale) ในมาตรา 73 จึงวางหลักว่า บุคคลใดก็ตามย่อมมีสิทธิจับกุมผู้กระทำความผิดได้ และนำตัวไปส่งมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีที่อยู่ใกล้ที่สุด⁹²

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการอนุญาตให้จับความผิดซึ่งหน้าโดยไม่มีหมายจับดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าอาจไม่ใช่ความผิดทุกฐานความผิดที่สามารถจับได้ในกรณีพบเจอการกระทำความผิดซึ่งหน้า โดยผู้วิจัยจะกล่าวในรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในหัวข้อ 5.4 ต่อไป

5.3 บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดฐานความผิดไว้จำนวนจำกัดและไม่ครอบคลุมการใช้งานในทางปฏิบัติจึงทำให้เกิดผลประหลาดในการบังคับใช้กฎหมาย

หากจะยกตัวอย่างให้เห็นภาพโดยชัดเจนอาจจะพิจารณาจากสถิติคดีอาญารับใหม่ของสำนักงานอัยการสูงสุดที่รวบรวมไว้ในปี พ.ศ. 2564 โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทที่ปรากฏว่าผู้ต้องหาไม่ได้ถูกส่งตัวมาด้วย ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าจับกุมตัวไม่ได้ จะพบว่า 10 อันดับสูงสุด เรียงตามลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุดได้ดังนี้⁹³

1. ความผิดฐานฉ้อโกง มาตรา 341-348
2. ความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ
3. ความผิดฐานยักยอก มาตรา 352-356
4. ความผิดตามพระราชบัญญัติอันเกิดจากการใช้เชื้อ
5. ความผิดตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร
6. ความผิดฐานลักทรัพย์ มาตรา 334-335 ทวิ
7. ความผิดฐานเปิดเผยความลับและหมิ่นประมาท มาตรา 322-333
8. ความผิดต่อร่างกาย มาตรา 295-300

⁹¹ อริยา มนุสข (เชิงอรรถ 37) 52.

⁹² Code de procédure pénale Article 73

“Dans les cas de crime flagrant ou de délit flagrant puni d'une peine d'emprisonnement, toute personne a qualité pour en appréhender l'auteur et le conduire devant l'officier de police judiciaire le plus proche.”

⁹³ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด (เชิงอรรถ 8).

9. ความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร

10. ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 358-361

หากพิจารณาจากสถิติคดีอาญารับใหม่ของสำนักงานอัยการสูงสุดที่รวบรวมไว้ในปี พ.ศ. 2564 จะเห็นได้ว่า นอกจากความผิดฐานลักทรัพย์ และความผิดต่อร่างกาย ที่เป็นฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว อีก 8 ฐานความผิดล้วนแล้วแต่เป็นฐานความผิดที่ไม่ถูกระบุในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งสิ้น ทั้งนี้ เป็นไปดังที่เคยได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 ว่า ไม่มีความผิดอาญาในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาปรากฏในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเลย

ดังนั้น แม้ว่าความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษเป็นฐานความผิดที่อยู่เป็นอันดับต้น ๆ เสมอในทุกสถิติ อาทิ หากพิจารณาที่สถิติจำนวนข้อหาคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาสูงสุด 5 อันดับของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2566 จะพบว่าเป็นคดีความผิดตามประมวลกฎหมายยาเสพติดติดอันดับที่ 1 ของคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาสูงสุดเช่นเดียวกัน⁹⁴ แต่คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษกลับไม่ใช่ฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด โดยที่จะอ้างว่าคดียาเสพติดเป็นเพียงความผิดเล็กน้อยก็อาจจะไม่ได้ เนื่องจากเป็นความผิดที่อาจมีโทษสูงสุดถึงประหารชีวิตได้เลยทีเดียว⁹⁵

ดังนั้น หากเกิดกรณีที่ครูและนักการภารโรงในโรงเรียนพบว่ามีกำหนัดยาเสพติดให้โทษในโรงเรียนแก่นักเรียนในโรงเรียน ครูหรือนักการภารโรงย่อมไม่มีสิทธิที่จะจับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวส่งตำรวจได้ ทำได้เพียงแจ้งตำรวจและมองดูผู้กระทำความผิดลอยนวลหนีไปเท่านั้น

⁹⁴ ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม (เชิงอรธ 9).

⁹⁵ ดูประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 145

“ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 90 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกิน ห้าแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท

(1) การกระทำความผิด

(2) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน

(3) การจำหน่ายแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี

(4) การจำหน่ายในบริเวณสถานศึกษา สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด

หรือสถานที่ราชการ

(5) การกระทำความผิดโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

(6) การกระทำความผิดโดยมีอาวุธหรือใช้อาวุธ ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองเป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต

(1) การกระทำความผิดโดยหัวหน้า ผู้มีหน้าที่สั่งการ หรือผู้มีหน้าที่จัดการในเครือข่ายอาชญากรรม

(2) การทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชนทั่วไป”

นอกจากนี้ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ดังเช่น ความผิดฐานทำให้เสียหายที่ติดหนึ่งในสิบอันดับของสถิติข้างต้นก็ไม่ใช่ฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้ หากเกิดกรณีเช่น มีผู้มาทำลายหน้าร้านและข้าวของในร้านขายของชำ หากพลเมืองดีจะช่วยเหลือเจ้าของร้านในการจับกุมผู้กระทำความผิด อาจมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ เพราะราษฎรจะจับความผิดซึ่งหน้าได้ต้องเป็นความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น ซึ่งความผิดฐานทำให้เสียหายไม่ได้เป็นความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ทั้งนี้ การกำหนดฐานความผิดไว้จำนวนจำกัดและไม่ครอบคลุมที่ทำให้เกิดผลประหลาดในการใช้งานในทางปฏิบัติอีกด้วย โดยอาจยกตัวอย่าง เพื่อให้เห็นถึงปัญหาของบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่อาจเกิดขึ้นในทางปฏิบัติกรณีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถจับโดยไม่มีหมายจับเมื่อพบว่ามีกระทำความผิดซึ่งให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 ได้ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 ตำรวจนายหนึ่งพบบุคคลหนึ่งถูกคนวิ่งไล่จับพร้อมกับเสียงร้องว่า “ขโมย ๆ ช่วยจับหน่อย”⁹⁶

กรณีตามตัวอย่างที่ 1 นี้ ตำรวจนายนี้ย่อมมีอำนาจจับตามมาตรา 78 (1) เนื่องจากแม้ว่าตำรวจจะจับโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 วรรคสองแล้ว เพราะว่าความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยตำรวจนายนี้พบบุคคลดังกล่าวถูกไล่จับตั้งผู้เป็นขโมยที่เพิ่งกระทำความผิดมาพร้อมกับเสียงร้องเอะอะให้ช่วยจับ

ตัวอย่างที่ 2 ตำรวจนายหนึ่งพบบุคคลหนึ่งถูกคนวิ่งไล่จับพร้อมกับเสียงร้องว่า “คนค้ายา ๆ ช่วยจับหน่อย”⁹⁷

กรณีตามตัวอย่างที่ 2 จะแตกต่างกับตัวอย่างที่ 1 ตรงที่ว่า แม้จะบุคคลดังกล่าวถูกไล่จับตั้งผู้กระทำความผิดเพราะเป็นคนค้ายาพร้อมกับเสียงร้องเอะอะให้ช่วยจับ แต่ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดที่ไม่ได้อยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ด้วยเหตุนี้ ตำรวจจึงไม่มีอำนาจจับตามมาตรา 78 (1) ดังเช่นตัวอย่างที่ 1 แม้ว่าจะเป็นการมีโอกาสดังผู้กระทำความผิดที่อยู่ตรงหน้าแล้วก็ตาม

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า กรณีที่อาจเกิดขึ้นดังตัวอย่างข้างต้น จะทำให้เกิดผลประหลาดในทางกฎหมายเกิดขึ้น กล่าวคือ แม้เป็นการพยายามทำหน้าที่อย่างเต็มที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อนำตัวผู้ซึ่งอาจเป็นผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ด้วยเจตนาธรรมที่ดีในการต้องการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมเช่นเดียวกันก็ตาม แต่เมื่อเปลี่ยนฐานความผิดไปเป็นฐานความผิดที่เพียงแต่ไม่ได้ถูกระบุในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็อาจทำให้การจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ซึ่งอาจส่งผลให้เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพบเห็นเหตุการณ์ในลักษณะนี้อาจเกิดความลังเลที่จะเข้าไปช่วยเหลือจับกุม อันเป็นผลร้ายต่อชุมชนมากกว่าผลดีได้

⁹⁶ เทียบเคียงจากตัวอย่างใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (เชิงอรธ 11) 542.

⁹⁷ เทียบเคียงจากตัวอย่างใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (เชิงอรธ 11) 542.

ทั้งนี้ การทำเช่นนั้นที่อาจดูเหมือนการละเลยอีกด้วยที่ในมุมมองของจิตวิทยาสังคมและตำรวจอาจทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมที่ร้ายแรงขึ้นได้⁹⁸ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีหน้าต่างแตก (the broken-window theory) ของวิลสันและเคลลิงที่อธิบายในงานเขียนปี 1982 โดยอธิบายว่า หน้าต่างแตกในอาคารที่ไม่ได้รับการดูแลเป็นสัญญาณว่าไม่มีใครใส่ใจและอาจเป็นการเชื้อเชิญหน้าต่างแตกเพิ่มเติม⁹⁹หรืออาจทำให้หน้าต่างที่เหลือทั้งหมดก็จะแตกในไม่ช้า ทั้งนี้ เนื่องจากหน้าต่างบานหนึ่งแตกและไม่ได้รับการซ่อมแซมนั้น เป็นสัญญาณว่าไม่มีใครใส่ใจที่แห่งนั้น ดังนั้นการทុบหน้าต่างเพิ่มอีกก็น่าจะไม่เกิดปัญหาใด ๆ และอาจกลายเป็นเรื่องสนุกสำหรับผู้กระทำ¹⁰⁰ รวมทั้งคนที่อยู่ในบริเวณนั้นก็กลัวต่ออาชญากรรม ถอนตัวจากพื้นที่ และทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น¹⁰¹

ส่วนการจับความผิดซึ่งหน้าโดยราษฎร อาจยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นถึงปัญหาของบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่อาจเกิดขึ้นในทางปฏิบัติกรณีราษฎรจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 79 ได้ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 พลเมืองดีคนหนึ่งพบบุคคลหนึ่งยังบุคคลอีกคนหนึ่งจนได้รับบาดเจ็บต่อหน้า จึงเข้าจับกุม¹⁰²

กรณีตามตัวอย่างที่ 1 นี้ พลเมืองดีคนนี้อยู่มีอำนาจจับตามมาตรา 79 เนื่องจากแม้ว่าจะจะเป็นเพียงราษฎร ซึ่งโดยหลักแล้วราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้ แต่เมื่อพลเมืองดีคนนี้พบการกระทำความผิดซึ่งหน้า ซึ่งก็คือการเห็นบุคคลหนึ่งยังบุคคลอีกคนหนึ่งจนได้รับบาดเจ็บต่อหน้า และการทำร้ายร่างกายเป็นความผิดที่ได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พลเมืองดีคนนี้จึงสามารถจับได้ตามมาตรา 79 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเอง

ตัวอย่างที่ 2 พลเมืองดีคนหนึ่งพบการเล่นพนัน จึงเข้าจับกุม¹⁰³

กรณีตามตัวอย่างที่ 2 นี้จะไม่เหมือนกับตัวอย่างก่อน เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการพนันไม่อยู่ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ว่าพลเมืองดีจะพบเจอการกระทำความผิดต่อหน้าด้วยตนเอง แต่ผู้ที่เป็นราษฎรย่อมไม่มีอำนาจจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 79

ผู้วิจัยจึงตั้งเป็นข้อสังเกตไว้ว่า การบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้อาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเนื่องจากราษฎรซึ่งเป็นพลเมืองดี ในวินาทีที่ต้องการจะจับกุมการกระทำความผิดที่ตนพบเห็นโดยมี

⁹⁸ Richard Wortley and Michael Townsley, 'Environmental criminology and crime analysis: situating the theory, analytic approach and application' in Richard Wortley and Michael Townsley (เชิงอรรถ 90) 15.

⁹⁹ Michael Wagers, William Sousa, and George Kelling (เชิงอรรถ 90).

¹⁰⁰ James Q. Wilson and George L. Kelling, 'Broken windows: The police and neighborhood safety' (1982) *The Atlantic Monthly* 29, 31 <<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/>> สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2568.

¹⁰¹ Michael Wagers, William Sousa, and George Kelling (เชิงอรรถ 90).

¹⁰² เทียบเคียงจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1348/2496

¹⁰³ เทียบเคียงจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 767/2486

เจตนาที่ผิดที่ที่ต้องการให้ชุมชนของตนปลอดภัยจากการกระทำความผิด เช่น พบเจอการขายนยาเสพติดในชุมชนของตน หรือการตั้งบ่อนการพนัน เป็นต้น ราษฎรคนดังกล่าวอาจไม่สามารถทราบได้ว่าตนสามารถจับหรือไม่สามารถจับผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากอาจไม่ทราบว่าความผิดที่ตนพบนั้นเป็นความผิดที่ถูกระบุอยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ หรือในความเป็นจริงแล้วอาจไม่ทราบด้วยซ้ำว่าการช่วยจับกุมผู้กระทำความผิดที่ตนพบเห็น ตนสามารถดำเนินการจับกุมได้เฉพาะกรณีความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้ง หากผู้ที่เป็นราษฎรทราบว่า ผู้กระทำความผิดที่ตนพบเห็นจับได้เฉพาะกรณีความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อาจเกิดความลังเลและตัดสินใจเพิกเฉยเมื่อพบการกระทำความผิดได้ เนื่องจากอาจไม่มีผู้ใดยอมเอาตัวเองไปเสี่ยงกับการที่อาจจะต้องรับผิดหากการเข้าไปจับกุมนั้นอาจกลายเป็นการจับที่มีข้อสงสัยตามกฎหมายได้ นอกจากนี้ การที่ราษฎรลังเลและตัดสินใจไปหาพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มาจับกุมผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความผิดอาจมีเวลาในการไหวตัวหลบหนี และลายนวลในที่สุดก็เป็นได้ และทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่า เพราะเหตุใดบทบัญญัติดังกล่าวจึงคาดหวังว่าราษฎรที่เป็นพลเมืองดีควรต้องรู้ว่าความผิดใดที่ตนเองในฐานะราษฎรสามารถจับได้หรือไม่

5.4 การกำหนดเงื่อนไขของการจับความผิดซึ่งหน้าให้ไปยึดโยงกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งระบุฐานความผิดไว้อย่างเฉพาะเจาะจง อาจทำให้ต้องปรับปรุงบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่บ่อยครั้งหากต้องการให้ฐานความผิดนั้นเหมาะสมกับการใช้งานจริงในทางปฏิบัติ

ทั้งนี้ เนื่องจากสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การกระทำความผิดก็พัฒนาไปตามความก้าวหน้าของสังคม ยกตัวอย่างเช่น ในศตวรรษที่ 20 เริ่มมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในสังคม และเกิดปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ (computer crime) ขึ้น¹⁰⁴ หรือในปี 1990 ที่เป็นปีที่มีการเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการโจมตีคอมพิวเตอร์จากระยะไกลได้และเกิดอาชญากรรมทางไซเบอร์ (cybercrime) ที่คอมพิวเตอร์กลายเป็นทั้งเป้าหมายและเครื่องมือในการกระทำความผิดด้วย¹⁰⁵

เช่นนี้แล้ว การกำหนดหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพียงประเภทโทษหรือความร้ายแรงที่ผู้คนเข้าใจตรงกันน่าจะเป็นตัวเลือกที่ดีกว่าการกำหนดโดยระบุโดยเฉพาะเจาะจงไปที่ฐานความผิดที่ละฐานความผิดนั่นเอง ดังเช่น ประเภทของความผิดอาญาที่ผู้เขียนตำราจำนวนมากมักแบ่งความผิดอาญาออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความผิด *mala in se* และ *mala prohibita*¹⁰⁶

¹⁰⁴ Philip Brey, 'Theorizing technology and its role in crime and law enforcement' in M.R. McGuire and Thomas J. Holt (eds) *The Routledge Handbook of Technology, Crime and Justice* (Routledge 2020) 31.

¹⁰⁵ เพิ่งอ้าง.

¹⁰⁶ 'The Distinction between "Mala Prohibita" and "Mala in se" in Criminal Law' (1930) 1 *Columbia Law Review* 74 <<https://www.jstor.org/stable/1114831?seq=1>> สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2568.

ว่าหากเป็นความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Les crimes) ซึ่งเป็นความผิดที่มีความร้ายแรง อาทิ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การฆ่าผู้อื่น การข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น¹¹² จึงลงโทษด้วยการจำคุกหรือกักขังเป็นเวลานาน¹¹³ และความผิดมิชฌิมโทษ (Les délits) ซึ่งก็คือความผิดที่อยู่ในระดับกลาง อาทิ การพรางผู้เยาว์ หรือการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย เป็นต้น¹¹⁴ ที่ลงโทษด้วยการจำคุกหรือการกักขังเป็นเวลาไม่นาน¹¹⁵ จะสามารถจับในกรณีเป็นความผิดซึ่งหน้าโดยไม่มีหมายจับได้ แต่ไม่รวมถึงความผิดลหุโทษ (Les contraventions) ที่เป็นความผิดที่มีความร้ายแรงน้อย¹¹⁶ ซึ่งในบางกรณีอาจเป็นเพียงการฝ่าฝืนต่อระเบียบที่สังคมตั้งไว้ จึงลงโทษด้วยการปรับเท่านั้น¹¹⁷

“Est qualifié crime ou délit flagrant le crime ou le délit qui se commet actuellement, ou qui vient de se commettre. Il y a aussi crime ou délit flagrant lorsque, dans un temps très voisin de l'action, la personne soupçonnée est poursuivie par la clameur publique, ou est trouvée en possession d'objets, ou présente des traces ou indices, laissant penser qu'elle a participé au crime ou au délit.

A la suite de la constatation d'un crime ou d'un délit flagrant, l'enquête menée sous le contrôle du procureur de la République dans les conditions prévues par le présent chapitre peut se poursuivre sans discontinuer pendant une durée de huit jours.

Lorsque des investigations nécessaires à la manifestation de la vérité pour un crime ou un délit puni d'une peine supérieure ou égale à cinq ans d'emprisonnement ne peuvent être différées, le procureur de la République peut décider la prolongation, dans les mêmes conditions, de l'enquête pour une durée maximale de huit jours.”

¹¹² ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม (เชิงอรธ 66).

¹¹³ กิตติ อินนาคกุล และวรรณวิภา เมืองถ้ำ (เชิงอรธ 65).

¹¹⁴ ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม (เชิงอรธ 66).

¹¹⁵ กิตติ อินนาคกุล และวรรณวิภา เมืองถ้ำ (เชิงอรธ 65).

¹¹⁶ ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม (เชิงอรธ 66) 47.

¹¹⁷ กิตติ อินนาคกุล และวรรณวิภา เมืองถ้ำ (เชิงอรธ 65).

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องปัญหาของบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากับการจับความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยของผู้วิจัย มีบทสรุปและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

6.1 บทสรุป

บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นบัญชีซึ่งปรากฏอยู่ส่วนท้ายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีลักษณะที่น่าสนใจ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก เป็นฐานความผิดที่ปรากฏอยู่ใน ‘กฎหมายลักษณะอาญา’ ไม่ใช่ ‘ประมวลกฎหมายอาญา’ ประการที่สอง มีเฉพาะฐานความผิดอาญาที่เป็น การกระทำความผิดโดยเจตนาทั้งสิ้น โดยไม่ปรากฏว่ามีความผิดอาญาที่เป็น การกระทำความผิดโดย ประมาท¹¹⁸ และประการสุดท้าย ไม่มีความผิดอาญาในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาปรากฏในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเลย

ทั้งนี้ จากการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้วิจัยพบว่า บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาผ่านการแก้ไขเพิ่มเติมเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ด้วยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499¹¹⁹ โดยในส่วหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ ฯ อธิบายถึงการแก้ไขบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า เป็นการแก้ไขบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น¹²⁰ อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับก่อนและหลังแก้ไขมาพิจารณาเปรียบเทียบกัน พบว่า การแก้ไขที่เกิดขึ้นเป็นเพียงแต่การแก้ถ้อยคำให้ตรงกับการใช้คำในปัจจุบันเท่านั้น อาทิ คำว่า “ประทุษร้าย” ถูกแก้ไขเป็น “ประทุษร้าย” และคำว่า “อิสรภาพ” ถูกแก้ไขเป็น “อิสรภาพ” โดยหากพิจารณาดูที่จำนวนฐานความผิดของบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อครั้งประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีการแก้ไข

¹¹⁸ อีรินดี เทพสุเมธานนท์ (เชิงอรธ 18) 202.

¹¹⁹ ดู ภาคผนวก ข.

¹²⁰ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อให้คดีล่องไปโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น กับเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องของศาล เจ้าพนักงาน และคู่ความในการดำเนินกระบวนการที่สำคัญบางประการ และแก้ไขบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น”

เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 นั้น จะพบว่า มีจำนวนเท่าเดิม และเป็นฐานความผิดเดียวกันทุกประการ

คำถามก็คือ บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวข้องและมีความสำคัญอย่างไร จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่ามีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสองมาตราด้วยกันที่บัญญัติถึงบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเอาไว้ โดยทั้งสองมาตราใช้คำว่า “บัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้” เพื่อสื่อความถึงบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยบทบัญญัติทั้งสอง ได้แก่ มาตรา 79 และมาตรา 80 ดังนั้น คำตอบสำหรับคำถามข้างต้นก็คือ บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอาจถูกนำมาใช้ในกรณีการจับซึ่งหน้า 2 กรณี ได้แก่ กรณีแรก คือ กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถจับโดยไม่มีหมายจับเมื่อพบว่ามีกระทำความผิดซึ่งให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 วรรคสอง และกรณีที่สอง คือ กรณีที่ราษฎรจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 79

จากการศึกษาพบว่า การยึดโยงให้บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขในการจับความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก บัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังคงอ้างอิงตามฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาจึงทำให้เป็นภาระแก่ผู้ใช้งานกฎหมายในทางปฏิบัติที่ต้องเทียบเคียงฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญาด้วยตนเอง ทั้งนี้ เนื่องจากบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอ้างอิงตามฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญาทั้งหมด ด้วยสาเหตุมาจากบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกิดขึ้นพร้อมกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งจนถึงปัจจุบันก็นับเป็นระยะเวลาประมาณ 90 ปีแล้ว และแม้ว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งหนึ่งด้วยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499¹²¹ แต่นั่นก็หมายความว่า การแก้ไขบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เกิดขึ้นครั้งล่าสุดเมื่อ 69 ปีที่แล้ว ซึ่งก็ดูเหมือนว่าจะจะเป็นเพียงการแก้ไขถ้อยคำให้ตรงกับการใช้คำในปัจจุบันเท่านั้นดังที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น และถึงแม้ว่าต่อมาเมื่อประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับแล้วมีการให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา การที่บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาระบุความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญาจะไม่มีปัญหาในเรื่องผลทางกฎหมายแต่อย่างใด¹²² เนื่องจากพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499¹²³ ในมาตรา 8 ได้วางหลักไว้ หากบทบัญญัติใดที่ยังคงอ้างอิงถึงกฎหมายลักษณะอาญา หรืออ้างอิงถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญา ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างอิงถึงประมวลกฎหมายอาญา หรือบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาในบทมาตรานี้มีเนื้อความเช่นเดียวกัน

¹²¹ ดู ภาคผนวก ข.

¹²² ดู พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 4 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับแล้ว ให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา”

¹²³ ดู ภาคผนวก ค.

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะไม่มีปัญหาในแง่ความต่อเนื่องในการใช้งานกฎหมายหรือผลทางกฎหมาย แต่กฎหมายก็ควรมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันและทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากการได้รับความเป็นธรรมในเรื่องต่าง ๆ ของผู้อยู่ใต้การบังคับของกฎหมายย่อมขึ้นอยู่กับกฎหมาย¹²⁴ และหากกฎหมายล้าสมัยอาจเป็นการสร้างภาระให้แก่สังคมได้¹²⁵ ดังนั้น กฎหมายจึงควรเป็นสิ่งที่ผู้อยู่ใต้บังคับของกฎหมายสามารถเข้าใจและตรวจสอบได้โดยง่ายว่าการกระทำของตนเป็นความผิดหรือไม่ หรือมีอำนาจกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงควรปรับปรุงฐานความผิดต่าง ๆ ให้ทันสมัยตรงตามฐานความผิดที่ใช้ในปัจจุบัน

ประการที่สอง การระบุฐานความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจับความผิดซึ่งหน้า โดยหากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่กฎหมายอนุญาตให้จับความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่ต้องมีหมายจับก็เนื่องจากเป็นกรณีที่น่าจะเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้รัฐสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้¹²⁶ ด้วยเหตุนี้ วิธีการบัญญัติกำหนดเงื่อนไขการจับความผิดซึ่งหน้าโดยกำหนดว่า ต้องเป็นความผิดในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดไว้เท่านั้น จึงอาจไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว เนื่องจากไม่สมเหตุสมผลที่คาดหวังให้ผู้พบเจอความผิดซึ่งหน้าต้องตรวจสอบว่าความผิดที่ตนจะเข้าไปช่วยเหลือหรือจับกุมเป็นความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก่อนที่จะเข้าไปช่วยเหลือจับกุม ซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสที่มองว่าการจับกุมผู้กระทำความผิดที่ตนพบเจอการกระทำความผิดเป็นหน้าที่ของประชาชน¹²⁷ ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องจับได้เฉพาะฐานความผิดใดฐานความผิดหนึ่งโดยเฉพาะ ดังที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส (Code de procédure pénale) ในมาตรา 73 จึงวางหลักว่า บุคคลใดก็ตามย่อมมีสิทธิจับกุมผู้กระทำความผิดได้ และนำตัวไปส่งมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีที่อยู่ใกล้ที่สุด¹²⁸

ประการที่สาม บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดฐานความผิดไว้จำนวนจำกัดและไม่ครอบคลุมการใช้งานในทางปฏิบัติจึงทำให้เกิดผลประหลาดในการบังคับใช้กฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษเป็นฐานความผิดที่อยู่เป็นอันดับต้น ๆ เสมอในทุกสถิติอาทิ หากพิจารณาที่สถิติจำนวนข้อหาคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาสูงสุด 5 อันดับของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2566 จะพบว่าเป็นคดีความผิดตามประมวลกฎหมายยาเสพติดติดอันดับที่ 1 ของ

¹²⁴ ธรรมนิติย์ สมนันตกุล (เชิงอรรถ 5).

¹²⁵ เฟิงอ้าง.

¹²⁶ อมรเทพ เมืองแสน (เชิงอรรถ 7).

¹²⁷ อริยา มนุสุข (เชิงอรรถ 37) 52.

¹²⁸ Code de procédure pénale Article 73

“Dans les cas de crime flagrant ou de délit flagrant puni d'une peine d'emprisonnement, toute personne a qualité pour en appréhender l'auteur et le conduire devant l'officier de police judiciaire le plus proche.”

คดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาสูงสุด¹²⁹ แต่คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษกลับไม่ใช่ฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด โดยที่จะอ้างว่าคดียาเสพติดเป็นเพียงความผิดเล็กน้อยก็อาจจะไม่ได้ เนื่องจากเป็นความผิดที่อาจมีโทษสูงสุดถึงประหารชีวิตได้เลยทีเดียว¹³⁰ ดังนี้ หากเกิดกรณีที่ครูและนักการภารโรงในโรงเรียนพบว่ามีกรรมาจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในโรงเรียนแก่นักเรียนในโรงเรียน ครูหรือนักการภารโรงย่อมไม่มีสิทธิที่จะจับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวส่งตำรวจได้ทำได้เพียงแจ้งตำรวจและมองดูผู้กระทำความผิดลอยนวลหนีไปเท่านั้น นอกจากนี้ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ดังเช่น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ติดหนึ่งในสิบอันดับของสถิติข้างต้นก็ไม่ใช่ฐานความผิดที่อยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้ หากเกิดกรณีเช่น มีผู้มาทำลายหน้าร้านและข้าวของในร้านขายของชำ หากพลเมืองดีจะช่วยเหลือเจ้าของร้านในการจับกุมผู้กระทำความผิด อาจมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ เพราะราษฎรจะจับความผิดซึ่งหน้าได้ต้องเป็นความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น ซึ่งความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไม่ได้เป็นความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้วิจัยจึงเห็นว่า กรณีที่อาจเกิดขึ้นดังตัวอย่างข้างต้น จะทำให้เกิดผลประหลาดในทางกฎหมายเกิดขึ้น กล่าวคือ แม้เป็นการพยายามทำหน้าที่อย่างเต็มที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อนำตัวผู้ที่เป็นผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ด้วยเจตนาธรรมที่ดีในการต้องการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมเช่นเดียวกันก็ตาม หรือราษฎรที่เป็นพลเมืองดีที่ต้องการเข้าช่วยเหลือจับกุมเมื่อพบเจอการกระทำความผิด แต่เมื่อเปลี่ยนฐานความผิดไปเป็นฐานความผิดที่เพียงแต่ไม่ได้ถูกระบุในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็อาจทำให้การจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ซึ่งอาจส่งผลให้เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพบเห็นเหตุการณ์ในลักษณะนี้อาจเกิดความลังเลที่จะเข้าไปช่วยเหลือจับกุม อันเป็นผลร้ายต่อชุมชนมากกว่าผลดีได้

¹²⁹ ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม (เชิงอรรถ 9).

¹³⁰ ดู ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 145

“ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 90 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท

- (1) การกระทำให้การค้า
- (2) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน
- (3) การจำหน่ายแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี
- (4) การจำหน่ายในบริเวณสถานศึกษา สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด หรือสถานที่ราชการ
- (5) การกระทำให้ใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย
- (6) การกระทำให้มีอาวุธหรือใช้อาวุธ ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองเป็นการกระทำความผิดต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต
  - (1) การกระทำให้โดยหัวหน้า ผู้มีหน้าที่สั่งการ หรือผู้มีหน้าที่จัดการในเครือข่ายอาชญากรรม
  - (2) การทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชนทั่วไป”

ประการสุดท้าย การกำหนดเงื่อนไขของการจับความผิดซึ่งหน้าให้ไปยึดโยงกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งระบุฐานความผิดไว้อย่างเฉพาะเจาะจง อาจทำให้ต้องปรับปรุงบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่บ่อยครั้งหากต้องการให้ฐานความผิดนั้นเหมาะสมกับการใช้งานจริงในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ เนื่องจากสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การกระทำผิดก็พัฒนาไปตามความก้าวหน้าของสังคม เช่นนี้แล้ว การกำหนดหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพียงประเภทโทษหรือความร้ายแรงที่ผู้คนเข้าใจตรงกันน่าจะเป็นตัวเลือกที่ดีกว่าการกำหนดโดยระบุโดยเฉพาะเจาะจงไปที่ฐานความผิดที่ละฐานความผิดนั่นเอง โดยหากเป็นความผิด *mala in se* ซึ่งเป็นการกระทำที่เลวร้ายในตัวเอง ไม่ว่าผู้ใดก็มักจะเห็นตรงกันว่าเป็นเรื่องที่ผิด เมื่อพบเจอการกระทำผิดเหล่านี้ซึ่งหน้า ผู้วิจัยมองว่าอาจกำหนดให้ไม่ว่าใครก็มีสิทธิในการจับกุมความผิดประเภทนี้ได้ ส่วนความผิด *mala prohibita* ซึ่งเป็นการกระทำผิดเพราะกฎหมายห้าม ผู้วิจัยเห็นว่าอาจกำหนดให้ผู้พบเจอการกระทำผิดสามารถจับได้เฉพาะกรณีที่มีความร้ายแรง โดยอาจพิจารณาจากอัตราโทษแทนการพิจารณาจากฐานความผิดซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันด้วยการกำหนดฐานความผิดต่าง ๆ ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้จับซึ่งหน้าได้เฉพาะความผิดที่มีความร้ายแรงโดยพิจารณาจากประเภทโทษ เช่น สามารถจับกรณีความผิดซึ่งหน้าโดยไม่ต้องมีหมายจับได้เฉพาะกรณีที่มีโทษจำคุก ไม่รวมถึงความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว เป็นต้น ซึ่งการกำหนดให้ดูความร้ายแรงเช่นนี้น่าจะสอดคล้องกับความเข้าใจของผู้คนมากกว่าอีกด้วย ทั้งนี้ หากจะพิจารณาจากความประเภทโทษและความร้ายแรงที่เสนอข้างต้น จะมีลักษณะเช่นเดียวกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส (Code de procédure pénale) วางหลักในกรณีการจับความผิดซึ่งหน้าโดยไม่มีหมายจับเอาไว้ในมาตรา 53 วรรคแรก ซึ่งไม่มีการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับฐานความผิดเอาไว้เหมือนที่มีการกำหนดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยแต่อย่างใด แต่วางหลักไว้ให้มีอำนาจจับความผิดซึ่งหน้าโดยไม่มีหมายจับได้หากเป็นการกระทำผิดซึ่งหน้าที่เป็นความผิดออกฤทธิ์โทษหรือความผิดมีชดเชยโทษที่กำลังเกิดขึ้นหรือเพิ่งเกิดขึ้น นอกจากนี้ ยังรวมถึงความผิดออกฤทธิ์โทษหรือความผิดมีชดเชยโทษที่ผู้ต้องสงสัยถูกไล่ตามด้วยเสียงโห่ร้องของสาธารณชนในเวลาที่กำลังก่อการกระทำ หรือพบว่ามีครอบครองสิ่งของหรือปรากฏร่องรอยหรือเบาะแสที่บอกเป็นนัยได้ว่ามีส่วนร่วมในความผิดออกฤทธิ์โทษหรือความผิดมีชดเชยโทษนั้น¹³¹

¹³¹ Code de procédure pénale Article 53

“ Est qualifié crime ou délit flagrant le crime ou le délit qui se commet actuellement, ou qui vient de se commettre. Il y a aussi crime ou délit flagrant lorsque, dans un temps très voisin de l'action, la personne soupçonnée est poursuivie par la clameur publique, ou est trouvée en possession d'objets, ou présente des traces ou indices, laissant penser qu'elle a participé au crime ou au délit.

A la suite de la constatation d'un crime ou d'un délit flagrant, l'enquête menée sous le contrôle du procureur de la République dans les conditions prévues par le présent chapitre peut se poursuivre sans discontinuer pendant une durée de huit jours.

6.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่นำเสนอมาข้างต้น ด้วยแนวทางการแก้ไขปัญหา 2 แนวทาง ดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 ยกเลิกเงื่อนไขการจับความผิดซึ่งหน้าที่ยึดโยงกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีรายละเอียดเพิ่มเติม ดังนี้

ประการแรก โดยหลักแล้วควรให้บุคคลใดก็ตามที่พบเจอการกระทำความผิดซึ่งหน้ามีอำนาจจับได้ โดยยกเลิกเงื่อนไขการจับความผิดซึ่งหน้าที่ยึดโยงกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจับความผิดซึ่งหน้า ดังที่ได้อธิบายมาแล้วว่าวัตถุประสงค์ของการอนุญาตให้จับความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่มีหมายจับเกิดขึ้นเพื่อรองรับสถานการณ์ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนให้รัฐสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้อีกทั้ง การจับตัวผู้กระทำความผิดได้อย่างรวดเร็ว ย่อมส่งผลดีในแง่ของพยานหลักฐานอีกด้วย กล่าวคือ จะได้ไม่เสียพยานหลักฐานที่จะใช้ในการในการดำเนินคดีไป ตลอดจนตอบโจทก์การป้องกันอาชญากรรมตามทฤษฎีหน้าต่างแตก (the broken-window theory) ที่ว่าหากปล่อยให้พลเมื่อพบเห็นการกระทำความผิดต่อหน้าแล้วไม่ทำอะไรเลย ผู้กระทำความผิดก็อาจจะหยาบใจคิดว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วไม่ถูกจับหรือดำเนินคดี และกล้าที่จะกระทำความผิดอีกหรือกระทำสิ่งที่รุนแรงมากขึ้นอีก ซึ่งอาจเทียบเคียงได้กับการที่เราพบเจอหน้าต่างที่แตกในบ้านหรืออาคาร หากไม่รีบซ่อมแซมแก้ไข การที่ไม่ได้รับการดูแลเป็นสัญญาณว่าไม่มีใครใส่ใจ และอาจเป็นการเชื้อเชิญหน้าต่างแตกเพิ่มเติม ดังนั้น การอนุญาตให้จับกุมความผิดซึ่งหน้าจึงเป็นทางที่จะช่วยป้องกันอาชญากรรมตามทฤษฎีดังกล่าวได้ นอกจากนี้ จะไม่ทำให้เกิดความไม่สมเหตุสมผลในทางปฏิบัติที่คาดหวังให้ผู้พบเจอความผิดซึ่งหน้าต้องตรวจสอบว่าความผิดที่ตนจะเข้าไปช่วยเหลือหรือจับกุมเป็นความผิดที่ถูกระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ ซึ่งอาจทำให้พลเมืองดีหรือตำรวจที่ทำตามหน้าที่อย่างแข็งขันที่พบเจอการกระทำความผิดต่อหน้าแล้วเข้าทำการจับกุมเลยอาจต้องรับผิดได้ ซึ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็นข้อดีทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม อาจจะต้องคำนึงถึงข้อเสียที่อาจเกิดขึ้นได้จากการอนุญาตให้มีการจับผู้กระทำความผิดเมื่อมีการพบเจอการกระทำความผิดซึ่งหน้าได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น กล่าวคือ อาจจะนำไปสู่การกลั่นแกล้งกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างราษฎร โดยอาศัยการจับและอ้างว่าเป็นกรณีที่พบการกระทำความผิดซึ่งหน้าหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมดังจะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

Lorsque des investigations nécessaires à la manifestation de la vérité pour un crime ou un délit puni d'une peine supérieure ou égale à cinq ans d'emprisonnement ne peuvent être différées, le procureur de la République peut décider la prolongation, dans les mêmes conditions, de l'enquête pour une durée maximale de huit jours.”

ประการที่สอง กำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมสำหรับกรณีที่สามารถจับเมื่อพบเจอการกระทำ ความผิดซึ่งหน้าได้ เพื่อให้การมีอำนาจจับไม่ได้กว้างขวางเกินไปจนไร้ซึ่งขอบเขต โดยเสนอว่า ให้ เปลี่ยนจากการกำหนดเงื่อนไขให้การจับความผิดซึ่งหน้าไปยึดโยงกับบัญชีแนบท้ายประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไปเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาจากโทษและความร้ายแรงที่ สอดคล้องกับความเป็นจริงแทนซึ่งอาจจะดีกว่าการที่คาดหวังให้ผู้ที่จะจับต้องรู้ว่ามีความผิด ใดบ้างที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีลักษณะคล้ายคลึงกับ การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส (Code de procédure pénale) วางหลักในกรณีการจับความผิดซึ่งหน้าโดยไม่มีหมายจับเอาไว้ในมาตรา 53 วรรคแรก ว่าให้มีอำนาจจับความผิดซึ่งหน้าโดยไม่มีหมายจับได้ หากเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าที่เป็น ความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมิชฌิมโทษที่กำลังเกิดขึ้นหรือเพิ่งเกิดขึ้น และไม่รวมถึงความผิด ลหุโทษ ที่เป็นความผิดที่มีความร้ายแรงน้อย หรือในบางกรณีอาจเป็นเพียงการฝ่าฝืนต่อระเบียบที่ สังคมตั้งไว้

ในเรื่องการพิจารณาจากโทษและความร้ายแรง แม้ในกฎหมายไทยไม่ได้แบ่งความ ร้ายแรงของความผิดไว้อย่างชัดเจนดังเช่นประเทศฝรั่งเศสที่มีการแบ่งเป็นความผิดอุกฤษฏ์โทษ ความผิดมิชฌิมโทษ และความผิดลหุโทษ แต่หากพิจารณาจากกฎหมายต่าง ๆ อาจเห็นการแบ่ง ความร้ายแรงของความผิดไว้ได้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่อาจแสดงให้เห็นว่าอัตราโทษแค่ไหนเพียงใดที่ร้ายแรงหรือกระทบความสงบ เรียบร้อยของสังคมจนไม่ควรให้ไกล่เกลี่ยได้ โดยในมาตรา 41 วางหลักไว้ว่า การไกล่เกลี่ยข้อ พิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนให้กระทำได้ในความผิด 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มแรก คือ คดีความผิดอันยอมความได้

กลุ่มที่สอง คือ คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

กลุ่มสุดท้าย คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ตามบัญชีท้าย พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา 295 และความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงเสนอว่า หากมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากกฎหมายต่าง ๆ แล้วเห็นความ ร้ายแรงของโทษร่วมกัน เช่น อัตราโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี ดังตัวอย่างข้างต้น ก็อาจใช้อัตราโทษ ดังกล่าวเป็นระดับความร้ายแรงที่สามารถจับผู้กระทำความผิดได้หากพบเจอการกระทำความผิด ซึ่งหน้าแทน

ทั้งนี้ การกำหนดเงื่อนไขไว้กว้าง ๆ เช่นนี้ หากสังคมเปลี่ยนไป มีฐานความผิดใหม่ ๆ ก็ไม่ ต้องมาคอยแก้ไขปรับปรุงฐานความผิดในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อยู่เรื่อยไปอีกด้วย

ส่วนที่ว่าสอดคล้องกับความเป็นจริง ผู้วิจัยเสนอให้ไม่รวมถึงความผิดลหุโทษที่เป็นความผิดที่มีความร้ายแรงน้อย รวมทั้งความผิดประเภทที่เป็น *mala prohibita* ที่อาจเป็นเพียงการฝ่าฝืนต่อระเบียบที่สังคมตั้งไว้มารวมด้วย

ประการที่สาม หากเป็นราษฎรเป็นผู้จัดการกระทำความผิดซึ่งหน้า เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งกัน ควรจะต้องมีระบบตรวจสอบ เนื่องจากพบว่าเป็นความเข้าใจผิดหรือผู้ที่ถูกจับไม่ใช่ผู้กระทำความผิดจะได้นำไปสู่การปล่อยตัวโดยเร็วที่สุด ซึ่งอาจใช้วิธีการเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส (Code de procédure pénale) มาตรา 73 ซึ่งวางหลักว่า ในกรณีที่มีการกระทำความผิดซึ่งหน้าที่เป็นความผิดอาญาโทษหรือความผิดฆณีโทษ ซึ่งมีโทษจำคุก บุคคลใดก็ตามย่อมมีสิทธิจับกุมผู้กระทำความผิดและนำตัวไปส่งมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีที่อยู่ใกล้ที่สุด

ในกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้ราษฎรที่จับกุมตัวผู้กระทำความผิดต้องนำตัวไปส่งมอบให้แก่พนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุดต่อไป เพื่อให้มีการตรวจสอบการจับกุมนั้นในเบื้องต้น

ทั้งนี้ หากผู้จับสุจริตใจโดยสำคัญผิดว่ามีอำนาจในการจับจริง ๆ อาทิ เข้าใจว่าเป็นการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรง ซึ่งถ้าข้อเท็จจริงนั้นเป็นเช่นนั้นจริงก็จะทำให้ผู้จับไม่มีความผิดเนื่องจากมีอำนาจจับ แม้ว่าข้อเท็จจริงนั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้จับสำคัญผิดเช่นนั้นจริง ย่อมไม่มีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62 วรรคแรก อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หากเป็นกรณีกลั่นแกล้งกันก็สมควรมีการดำเนินคดีกันได้ เนื่องจากทำให้ผู้ถูกจับสูญเสียอิสรภาพและเป็นการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายแล้ว

หากแสดงให้เห็นภาพที่ชัดเจนถึงการเสนอแก้ไขเรื่องการจับความผิดซึ่งหน้าส่วนที่ยึดโยงกับการกำหนดให้ใช้บัญญัติแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเงื่อนไขในแนวทางที่ 1 นี้ อาจเสนอตัวอย่างการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

“มาตรา 80 ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้านั้น ได้แก่ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ

อย่างไรก็ดี หากเป็นความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีดังนี้

(1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

(2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุและสิ่งของที่ได้อาจมาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น”

“มาตรา 79 ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้เว้นแต่จะเข้าอยู่ในเกณฑ์แห่งมาตรา 82 หรือเมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้าและความผิดนั้นมีโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปี และเมื่อจับกุมตัวผู้กระทำความผิดแล้วต้องนำตัวไปส่งมอบให้แก่พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุดในโอกาสแรก”

แนวทางที่ 2 คงเงื่อนไขการจับความผิดซึ่งหน้าที่ยึดโยงกับบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้ แต่แก้ไขบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เป็นฐานความผิดตามกฎหมายปัจจุบัน เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ผู้ใช้งานกฎหมายในทางปฏิบัติที่ต้องเทียบเคียงฐานความผิดในกฎหมายลักษณะอาญามาเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอีกครั้งด้วยตนเอง รวมทั้งเพิ่มเติมฐานความผิดให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติที่จำเป็นต้องมีการจับเมื่อพบเจอการกระทำความผิดซึ่งหน้าได้ ซึ่งมีมากกว่าฐานความผิดในประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น อาจจะต้องรวมถึงฐานความผิดในกฎหมายฉบับอื่น ๆ เช่น ประมวลกฎหมายยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งในแนวทางนี้ อาจจะต้องมีการศึกษาต่อไปในรายละเอียดว่าควรระบุให้ฐานความผิดใดบ้างอยู่ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตลอดจนควรมีการปรับปรุงบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สอดคล้องกับความเป็นจริงอยู่เสมออีกด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องภาษาไทย

กิตติ อินนาคกุล และวรรณวิภา เมืองถ้ำ, 'มาตรการป้องกันและยับยั้งมิให้กระทำความผิดซ้ำในคดีความผิดอันยอมความได้' (2566) 2 วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 126.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการยื่นฟ้อง* (พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 2567).

คณิต ณ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 11, วิทยุชน 2566).

จตุติ ธรรมมโนวานิช, *หลักกฎหมายและแนวปฏิบัติว่าด้วยการจับและแจ้งข้อหา, การควบคุมและการฝากขัง, การค้น และการปล่อยชั่วคราว* (ภาควิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ ส่วนวิชากฎหมาย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ 2537).

ณรงค์ ใจหาญ, *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 13, วิทยุชน 2563) 250.
 ธรรมนิตย์ สุ่มันตกุล, 'การปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย' (2550) 24 วารสารกฎหมายปกครอง 70.

ธานี วรรณทร์, *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามแนวคิดของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร* (พิมพ์ครั้งที่ 2, วิทยุชน 2558).

ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์, 'ความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา' ใน *คณะกรรมการจัดทำหนังสือ 65 ปี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (บรรณาธิการ) 65 ปี เกียรติขจร : รวมบทความวิชาการ เนื่องในโอกาส 65 ปี อาจารย์เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (โรงพิมพ์เดือนตุลา 2557).*

ธีรนิติ์ เทพสุเมธานนท์, ‘บัญญัติแนวท่ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา’ ใน คณะกรรมการ
เนติบัณฑิต สมัย 69 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา (บรรณาธิการ) รพี 60 (ห่าง
หุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร 2560).

ปกป้อง ศรีสนิท, ‘การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเรื่องเพศ : ความหมายใหม่และโทษใหม่ของการ
ข่มขืนกระทำชำเรา’ (The 101.World, 19 กรกฎาคม 2019) <[https://www.the101.world/rape-
in-thai-law/](https://www.the101.world/rape-in-thai-law/)> สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2568.

ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม, *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศ
เพื่อการทงานของสมาชิกรัฐสภา* (สถาบันพระปกเกล้า 2564).

ปริญญา จิตรการนทีกิจ, *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 2, วิญญูชน 2554).

เมธา วาตีเจริญ, *บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจในการสอบสวนคดีอาญา “ทฤษฎีกับปฏิบัติทำได้แต่ไม่
ค่อยจะตรงกัน”* (สุตรไพศาล 2539).

เริงธรรม ลัดพลี, *สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (สหมิตรออฟเซต 2534).

ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม, รายงานสถิติคดี ปี
2566 46 <<https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2085/iid/300811>>
สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2568.

สัญญา ธรรมศักดิ์, *คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง
2487) 68.

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด, ‘สถิติคดีอาญา พ.ศ. 2564’ (สำนักงาน
อัยการสูงสุด) <<https://www3.ago.go.th/information/case/>> สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2568.

สุโรจน์ จันทรพิทักษ์, *จับ คั่น ชังคุก และปล่อยชั่วคราว* (พิมพ์ครั้งที่ 2, วิญญูชน 2550).

อมรเทพ เมืองแสน, 'มาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในกรณีการจับในความผิดซึ่งหน้า' (2565) 1 วารสารการเมืองการปกครอง 64.

อริยพร โพธิ์ใส, 'การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา' (2564) 4 จุฬานิติ 155.

อริยา มนุสข, 'การจับ : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดซึ่งหน้า' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2548).

หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องภาษาต่างประเทศ

Bogea Marius Ciprian, 'General concepts on flagrant crimes. Aspects de lege ferenda and comparative law' (2003) 1 Universitatea George Bacovia din Bacău
<https://www.ugb.ro/Juridica/Issue12013/8._Notiuni_generale_despre_infraactiunile_flagrante.Bogea.EN.pdf> สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2568.

Deborah Beaufort-Moore, *Crime Scene Management and Evidence Recovery* (Oxford University Press 2009).

Frank E. Hagan, *Crime types and criminals* (SAGE 2009).

James Q. Wilson and George L. Kelling, 'Broken windows: The police and neighborhood safety' (1982) *The Atlantic Monthly* 29,
<<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/>>
สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2568.

John N. Ferdico, *Criminal Procedure for the Criminal Justice Professional* (9th edn, Wadsworth 2005).

Michael D. Lyman, *Criminal investigation : the art and the science* (3rd edn, Prentice Hall 2002).

Michael Wagers, William Sousa, and George Kelling, 'Broken windows' in Richard Wortley and Michael Townsley (eds) *Environmental criminology and crime analysis* (2nd edn, Routledge 2017).

M.R. McGuire and Thomas J. Holt (eds) *The Routledge Handbook of Technology, Crime and Justice* (Routledge 2020).

Ormerod David, *Smith and Hogan's Criminal Law* (13th edn, Oxford University Press 2011).

Philip Brey, 'Theorizing technology and its role in crime and law enforcement' in M.R. McGuire and Thomas J. Holt (eds) *The Routledge Handbook of Technology, Crime and Justice* (Routledge 2020).

Richard Wortley and Michael Townsley, 'Environmental criminology and crime analysis: situating the theory, analytic approach and application' in Richard Wortley and Michael Townsley (eds) *Environmental criminology and crime analysis* (2nd edn, Routledge 2017) 15.

Richard Wortley and Michael Townsley (eds) *Environmental criminology and crime analysis* (2nd edn, Routledge 2017) 15.

'The Distinction between "Mala Prohibita" and "Mala in se" in Criminal Law' (1930) 1 Columbia Law Review 74 <<https://www.jstor.org/stable/1114831?seq=1>> สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2568.

Wayne R. LaFave and Jerold H. Israel, *Criminal Procedure* (West Publishing 1985) 9.

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายลักษณะอาญา

ประมวลกฎหมายยาเสพติด

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477

Code de procédure pénale

คำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1328/2544

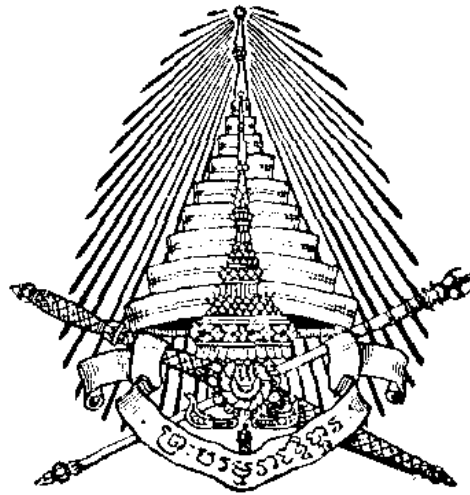
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1348/2496

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2863/2522

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 69/2535

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 767/2486

ภาคผนวก ก.

พระราชบัญญัติ

ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พุทธศักราช ๒๕๗๗

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๗๗)

อนวัตนัจาตวนต์

อาทิตยทิพอาภา

เจ้าพระยายมราช

ตราไว้ณวันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๗๘

เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่าเป็นการสมควรที่จะ
ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จึงมีพระบรมราชโองการ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช
๒๔๗๗”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ตามที่ตราไว้ต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม
พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็นต้นไป

ให้ศาลและเจ้าพนักงานทั้งหลายผู้ดำเนินคดีอาญาตลอด
ราชอาณาจักร ปฏิบัติการตามบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายนี้ เว้นแต่ศาลซึ่งมีวิธีพิจารณาพิเศษไว้ต่างหาก
คดีทั้งหลายซึ่งค้างอยู่ในศาลก่อนวันใช้ประมวลกฎหมาย
นี้ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมาย
นี้จนกว่าคดีนั้น ๆ จะถึงที่สุด

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๐๐

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๓ ตั้งแต่
วันใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาฉบับนี้ไป ให้
ยกเลิกมาตรา ๑๔, ๑๖ และมาตรา ๘๗ ถึง ๘๖ ในกฎหมาย
ลักษณะอาญา พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับ
ใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. ๑๑๕ และบรรดากฎหมาย กฎ และ
ข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมาย
นี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการให้เป็นไป
ตามพระราชบัญญัตินี้ และเพื่อการนั้นให้มีอำนาจออกกฎ
กระทรวงวางระเบียบการงานตามหน้าที่ เพื่อให้การดำเนิน
คดีอาญาเป็นไปโดยเรียบร้อย

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๗๒๐

บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ที่มาตรา ๗๕ อ้างถึง
ซึ่งราษฎรมีอำนาจจับได้ โดยไม่ต้องมีหมาย

ประทุษร้ายต่อพระบรม

ราชตระกูล

มาตรา ๕๗ และ ๕๘

ขบถภายในพระราชอาณาจักร

๑๐๑ ถึง ๑๐๔

ขบถภายนอกพระราชอาณาจักร

๑๐๕ ถึง ๑๑๑

ความผิดต่อทางพระราชไมตรี

กับต่างประเทศ

๑๑๒

ทำอันตรายแก่ธง หรือเครื่อง

หมายของต่างประเทศ

๑๑๕

ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

๑๑๕ ถึง ๑๒๒ และ ๑๒๓

หลบหนีจากที่คุมขัง

๑๖๓ ถึง ๑๖๖

ความผิดต่อศาสนา

๑๗๒ ถึง ๑๗๓

ก่อการจลาจล

๑๘๓ และ ๑๘๔

กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน	
กระทำให้สาธารณชนปราศจากความสะดวกในการไปมาและการส่งข้าวและของถึงกัน และกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย	๑๘๕ ถึง ๑๘๔, ๑๘๖, ๑๘๗ และ ๑๘๘
ปลอมแปลงเงินตรา	๒๐๒ ถึง ๒๐๕ และ ๒๑๐
ข่มขืนกระทำชำเรา	๒๔๓ ถึง ๒๔๖
ประทุษร้ายแก่ชีวิต	๒๕๐ และ ๒๕๑
ประทุษร้ายแก่ร่างกาย	๒๕๔ ถึง ๒๕๗
ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสีย	
อิสระภาพ	๒๖๘, ๒๗๐, ๒๗๖
ลักทรัพย์	๒๘๘ ถึง ๒๙๖
วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และโจรสลัด	๒๙๗ ถึง ๓๐๒
กรรโชก	๓๐๓

ภาคผนวก ข.

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๔๕๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๕

เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มี
พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้น
ไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๔๕๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๗ คืออาญาเล็กน้อยได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับ ความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(๒) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือความผิดต่อกฎหมายแผนกอาชญากรรม ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินสองพันบาท เมื่อผู้ต้องหา ชำระค่าปรับ ตามที่ พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(๓) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่อัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินสองพันบาท ซึ่งเกิดในจังหวัดพระนคร

เล่ม ๑๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

และธนบุรี เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำ
ท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญา
บัตรผู้ทำการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(๔) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้
ต้องหาได้ชำระค่าปรับ ตามคำเปรียบเทียบ ของพนักงานเจ้า
หน้าทแล้ว

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๗ แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระ-
ราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๗ ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็น
ตามพฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีซึ่งเป็นความผิดหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตรา
โทษไม่สูงกว่าความผิดหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่า
เวลาที่จะถามคำให้การ และที่รู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของ
เขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น

ห้ามมิให้ ควบคุม ผู้ถูกจับไว้เกิน กว่า สี่สิบแปด ชั่วโมง
นับแต่เวลา ที่ผู้ถูกจับ มาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครอง
หรือตำรวจ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับ

เล่ม ๓๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

มาศาลรวมเข้าในกำหนดเวลาที่สืบแปดชั่วโมงนั้นด้วย ในกรณีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น จะยดเวลาเกินกว่าสืบแปดชั่วโมงก็ได้ทำเหตุจำเป็นแต่มิให้เกินเจ็ดวัน

ถ้าเกิด ความจำเป็นที่จะควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคก่อน เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้น ให้ส่งผู้ต้องหา มาศาล ให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาล ขอหมายขังผู้ต้องหา นั้นไว้

ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณี ความผิด อาญาที่มีอัตราโทษจำคุก อย่างสูงเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่ง

เล่ม ๓๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

ซึ่งหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน
และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ถ้าพนักงานสอบสวน ต้องไป ทำการสอบสวนใน ท้องที่
อื่นนอกเขตของศาลซึ่งได้ส่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวน
จะยื่นคำร้องขอให้โอนการขังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้อง
ไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่ส่งขังไว้เห็นเป็นการ
สมควร ก็ให้ส่งโอนไป”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๕ แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๕ ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องหาหรือ
ถูกฟ้องในความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ถ้ามี
คำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน
พนักงานอัยการ หรือโจทก์ ว่าจะคัดค้านประการใด
หรือไม่”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓ แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓ เมื่อได้รับความเห็น และสำนวน จาก
พนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการ
ปฏิบัติดังต่อไปนี้

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

(๑) ในกรณีเห็นควรส่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป

(๒) ในกรณีเห็นควรส่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง”

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘ วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปน้แทน

“เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใด ตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุม ของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดย การประหารชีวิตตามกฎหมาย”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๐ แห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระ- ราชบัญญัติ แก้ไข เพิ่มเติม ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๖ และให้ใช้ความต่อไปน้แทน

“มาตรา ๑๕๐ ให้พนักงานสอบสวน แห่งท้องที่ที่ศพ นั้นอยู่กับอนามัยจังหวัด หรือแพทย์ประจำสุขศาลา หรือ แพทย์ประจำโรงพยาบาล เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และ ให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคล ค่กล่าวไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่ กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้หม้หน้าทีไป ทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการทำการร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

ในการไต่สวน ให้ศาลปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนไว้ที่ศาลก่อนวันทำการไต่สวนไม่น้อยกว่า สิบห้าวัน และให้พนักงานอัยการนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายดังกล่าวในวรรคก่อนมาสืบ

เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนแล้ว และก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น สาม ฤชา ผู้พการผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุญาตผู้ตาย มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบ และนำสืบพยานอื่นได้ด้วย เพื่อกำหนดใหม่สิทธิแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินการแทนได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ให้พนักงานอัยการแจ้งกำหนดการไต่สวนไปให้บุคคลดังกล่าว แล้วคนหนึ่งคนใดทราบเท่าที่สามารถจะทำได้

เมื่อศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานคนนั้นมาสืบมาแล้ว มาสืบเพิ่มเติม หรือเรียกพยานอื่นมาสืบก็ได้

คำสั่งของศาลตามมาตรฐานในที่สุด แต่ไม่กระทบ กระเทือน ถึงสิทธิฟ้องร้อง และการพิจารณาพิพากษาคดีของ ศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นใดฟ้องหรือจะฟ้องคดี เกี่ยวแก่การตายนั้น

เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของ ศาลไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งให้แก่พนักงานสอบสวน ดำเนินการต่อไปตามแต่กรณี”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๕ แห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๕ ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ใน วันไต่สวนมูลฟ้อง ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลสั่ง ตำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง แล้วให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำผิด จริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้ข้ออย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลย

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

ให้จัดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจตรายงานไว้ และ
ดำเนินการต่อไป

จำเลยไม่มีอำนาจ นำพยานมาสืบใน ชั้นได้สวน มูลฟ้อง
แต่ ทั้งนี้ไม่เป็นการ ตัดสิทธิในการ ที่จำเลย จะมี ทนาย มาช่วย
เหลือ

ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจได้สวนมูลฟ้อง
ลับหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป กับ
แจ้งวันนัดได้สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการได้สวน
มูลฟ้อง โดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้
หรือจำเลยจะไม่มา แต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้
ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้อง
มิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น”

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๗๒ ทวิ
แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๗๒ ทวิ ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตาม
มาตรา ๑๗๒ วรรค ๒ แล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อ
ให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจ
พิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีดังต่อไปนี้

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

(๑) ในคดีอัตรโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน

(๒) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่า การพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้อ

(๓) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่ง ๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้

ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม (๒) หรือ (๓) ลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณา และการสืบพยาน ที่กระทำลับหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๗๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

“มาตรา ๑๗๖ ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

ในคดีที่มีจำเลยหลายคน และจำเลยบางคนรับสารภาพ เมื่อศาลเห็นสมควรจะสั่งจำหน่ายคดี สำหรับจำเลยที่ปฏิเสธ เพื่อให้โจทก์ฟ้องจำเลยที่ปฏิเสธนั้น เป็นคดีใหม่ภายในเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๘๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๘๒ คดีที่อยู่ในระหว่างได้ส่วนมูลฟ้องหรือพิจารณา ตามคำร้องระหว่างพิจารณาขึ้นมา ให้ศาลส่งตามที่เห็นควร เมื่อการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้พิพากษาหรือส่งตามรูปความ

ให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผย ในวันเสร็จการพิจารณา หรือภายในเวลาสามวันนับแต่เสร็จคดี ถ้า

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

เหตุอันสมควร จะเดินทางไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดยางาน
เหตุนั้นไว้

เมื่อศาลอ่านให้คู่ความฟังแล้ว ให้คู่ความลงลายมือชื่อ
ไว้ ถ้าเป็นความผิดของโจทก์ที่ไม่มา จะอ่านโดยโจทก์ไม่อยู่
ก็ได้ ในกรณีที่มาแต่ไม่อยู่ โดยไม่มีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบ
หนีหรือจงใจไม่มาฟัง ก็ให้ศาลรอการอ่านไว้จนกว่าจำเลยจะ
มาศาล แต่ถามเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟัง
ให้ศาลออกหมายจับจำเลย เมื่อได้ออกหมายจับแล้วไม่ได้ตัว
จำเลยมาภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันออกหมายจับ ก็ให้ศาล
อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งหลังจำเลยได้ และให้ถือว่า
โจทก์หรือจำเลย แล้วแต่กรณี ได้ฟังคำพิพากษา หรือ คำสั่งนั้น
แล้ว

ในกรณีที่คำพิพากษา หรือ คำสั่ง ต้องเลื่อนอ่านไปโดย
ขาดจำเลยบางคน ถ้าจำเลยที่อยู่จะถูกปล่อย ให้ศาลมีอำนาจ
ปล่อยชั่วคราวระหว่างรออ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒ แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒ ห้ามมิให้พิพากษา หรือสั่ง เกินค่าขอ
หรือที่มิได้กล่าวในฟ้อง

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๕

ถ้าศาลเห็นว่า ข้อเท็จจริง ตามที่ ปรากฏในการ พิจารณา
มตแตกต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดี
นั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมิใช่ในข้อสารสำคัญและทั้งจำเลย
มิได้หลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความ
นั้นก็ได้

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้อง และ
ตามที่ปรากฏในทางพิจารณา ไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์
ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้น ๆ

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสม แต่
โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษ
จำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้

ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่
ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลย
ในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่พิจารณาได้ความ
ก็ได้

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙๘ แห่งประ-
มวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้
แทน

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

“มาตรา ๑๕๘ อุตธรณ์นั้น ให้อ่านต่อศาลชั้นต้นในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันอ่าน หรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษา หรือคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่อุตธรณ์ฟัง และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๒๓ และ ๒๒๔ มาบังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๕ ให้อยกเลิกความในมาตรา ๒๐๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๐๑ เมื่อศาลส่งสำเนาอุตธรณ์ แก่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้เพราะหาตัวไม่พบ หรือหลบหนี หรือจงใจไม่รับสำเนาอุตธรณ์ หรือได้รับแก่อุตธรณ์แล้ว หรือพ้นกำหนดแก่อุตธรณ์แล้ว ให้ศาลรีบส่งสำนวนไปยังศาลอุตธรณ์เพื่อทำการพิจารณาพิพากษาต่อไป”

มาตรา ๑๖ ให้อยกเลิกความในมาตรา ๒๑๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๑๖ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๑๗ ถึง ๒๒๑ คู่ความมีอำนาจฎีกาคัดค้านคำพิพากษา หรือคำสั่งศาลอุตธรณ์ภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันอ่าน หรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฝ่ายที่ฎีกาฟัง

ฎีกานั้น ให้อ่านต่อศาลชั้นต้น และให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๐๐ และ ๒๐๑ มาบังคับโดยอนุโลม”

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๔๕ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๔๖, ๒๔๗ และ ๒๔๘ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้บังคับคดีโดยไม่ชักช้า ศาลชั้นต้น มีหน้าที่ ต้องส่งสำนวนคดี ที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ไปยังศาลอุทธรณ์ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นว่านี้ จะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษายืน”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ที่มาตรา ๑๕ อ่างถึง
ซึ่งราษฎรมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมาย

ประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล   มาตรา ๕๗ และ ๕๘
ขบถภายในพระราชอาณาจักร   มาตรา ๑๐๑ ถึง ๑๐๔

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๙

ขบถภายนอกพระราชอาณาจักร	มาตรา ๑๐๕	ถึง ๑๑๑
ความผิดต่อทางพระราชไมตรี		
กับต่างประเทศ	มาตรา ๑๑๒	
ทำอันตรายแก่ธง หรือเครื่องหมาย		
ของต่างประเทศ	มาตรา ๑๑๕	
ความผิดต่อเจ้าพนักงาน	มาตรา ๑๑๙	ถึง ๑๒๒
		และ ๑๒๓
หลบหนีจากที่คุมขัง	มาตรา ๑๖๓	ถึง ๑๖๖
ความผิดต่อศาสนา	มาตรา ๑๗๒	และ ๑๗๓
ก่อการจลาจล	มาตรา ๑๘๓	และ ๑๘๔
กระทำให้เกิดภัยอันตราย		
แก่สาธารณชน กระทำให้สาธารณชน		
ปราศจากความสะดวกในการไปมา		
และการส่งข่าวและของถึงกัน		
และกระทำให้สาธารณชน		
ปราศจากความสุขสบาย	มาตรา ๑๘๕	ถึง ๑๙๔, ๑๙๖,
		๑๙๗ และ ๑๙๘
ปลอมแปลงเงินตรา	มาตรา ๒๐๒	ถึง ๒๐๕
		และ ๒๑๐

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

ข่มขืนกระทำชำเรา	มาตรา ๒๔๓	ถึง ๒๔๖
ประทุษร้ายแก่ชีวิต	มาตรา ๒๔๕	ถึง ๒๕๑
ประทุษร้ายแก่ร่างกาย	มาตรา ๒๕๔	ถึง ๒๕๗
ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสีย อัสรภาพ	มาตรา ๒๖๘, ๒๗๐	

และ ๒๗๖

ลักทรัพย์	มาตรา ๒๘๘	ถึง ๒๙๖
วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และโจรสลัด	มาตรา ๒๙๗	ถึง ๓๐๒
กรรโชก	มาตรา ๓๐๓	”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อ
ให้คดีดั่งไปโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น กับเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องของ
ศาล เจ้าพนักงาน และคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่สำคัญ
บางประการ และแกไขข้อขัดข้องแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ภาคผนวก ค.

ฉบับพิเศษ หน้า ๑

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๕๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

พระราชบัญญัติ

ให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา

พ.ศ. ๒๕๕๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕

เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มี
พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควร ปรับปรุงกฎหมายอาญา เสียใหม่
เพราะ ตั้งแต่ได้ ประกาศใช้ กฎหมายลักษณะอาญา ใน พุทธ-
ศักราช ๒๔๕๑ เป็นต้นมา พฤติการณ์ของบ้านเมืองได้เปลี่ยน
แปลงไปเป็นอันมาก

ฉบับพิเศษ หน้า ๒

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๕๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๕

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๘๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ประมวลกฎหมายอาญาทำโดยพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นไป

มาตรา ๔ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้วให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา ๕ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้วในกรณีที่กฎหมายใดได้กำหนดโทษโดยอ้างถึงโทษฐาน ละโทษในกฎหมายลักษณะอาญาไว้ ให้ถือว่ากฎหมายนั้นได้อ้างถึงโทษ ดังต่อไปนี้

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๑ หมายความว่า ปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๒ หมายความว่า ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

ฉบับพิเศษ หน้า ๓

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๕๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๕

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๓ หมายความว่า จำคุกไม่เกินสิบวัน
หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๔ หมายความว่า จำคุกไม่เกินหนึ่ง
เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้ว
ในการจำคุกแทนค่าปรับตามกฎหมายใด ไม่ว่ากฎหมายนั้น
จะบัญญัติไว้ประการใดให้นำประมวลกฎหมายอาญามาใช้
บังคับ แต่สำหรับความผิดที่ได้กระทำก่อนวันที่ประมวล
กฎหมายอาญาใช้บังคับ มิให้กักขังเกินกว่าหนึ่งปีสำหรับโทษ
ปรับกระหนเดียว และสองปีสำหรับโทษปรับหลายกระหน

มาตรา ๗ ในกรณีวิธิการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา
๔๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาให้นำบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้บังคับ เสมือน เป็น ความ
ผิดอาญา แต่ห้ามมิให้คุมขังชั้นสอบสวนเกินกว่าสี่สิบแปด
ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึง ที่ทำการ ของ พนักงาน ฝ่าย
ปกครองหรือตำรวจ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัว
ผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย

มาตรา ๘ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้ว
บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงกฎหมายลักษณะอาญา หรือ

ฉบับพิเศษ หน้า ๔

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๕๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๕

อ้างถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญา ให้ถือว่าบท
บัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงประมวลกฎหมายอาญา หรือ
บทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายอาญาในบทมาตราที่มันัยเช่น
เดียวกัน แล้วแต่กรณี

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๕
๑๕๕๕